

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra výtvarné kultury a textilní tvorby

**Upcyclace v umění 20. a 21. století
a její využití ve vztahu k výtvarné výchově
a vlastní tvorbě.**

Bakalářská práce

Autor:	Šárka Pelikánová
Studijní program:	B7507 - Specializace v pedagogice
Studijní obor:	HVB-VVB Hudební kultura se zaměřením na vzdělávání - Výtvarná tvorba se zaměřením na vzdělávání
Vedoucí práce:	Moravec Tomáš, MgA.

Zadání bakalářské práce

Autor: Šárka Pelikánová

Studium: P14P0664

Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Hudební kultura se zaměřením na vzdělávání, Výtvarná tvorba se zaměřením na vzdělávání

Název bakalářské práce: **Upcyclace v umění 20. a 21. století a její využití ve vztahu k výtvarné výchově a vlastní tvorbě.**

Název bakalářské práce AJ: Upcycling in the 20th and 21st century and its use in relation to art education and own creation.

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Zadaná bakalářská práce sleduje potenciál využití (nejen) odpadového materiálu v umění 20. a 21. století a možnou aplikaci recyklačních strategií ve výtvarné výchově a edukaci. Součástí textové části je objasnění pojmů upcyclace a odpadový materiál, představení několika vybraných autorů umění 20. a 21. století a jejich děl, konkrétní příklady využití upcyclace ve výtvarné výchově a ve vlastní tvorbě.

BOURRIAUD, Nicolas. Postprodukce: kultura jako scénář: jak umění nově programuje současný svět. Translated by Petr Turek. Vyd. 1. Praha: Tranzit, 2004. 106 s. ISBN 80-903452-0-4.
RUHRBERG, K. a kol. Umění 20. století. Praha: Slovart, 2004, 840 s. ISBN 80-7209-521-8
LÁŠKOVÁ, Petra. OD HLAVY K PATĚ: Figurální tvorba českého umění 2. poloviny 20. století. První vydání. Pardubice: Východočeská galerie, 1999. ISBN 80-85112-24-8. KNÍŽÁK, Milan. Vedle umění: 1996-2001. Vydání první. Praha: Nakladatelství H & H Vyšehradská, s. r. o., 2002. ISBN 80-7319-017-6. SITARČÍKOVÁ, Zdena. Papírové nápady: Tvoříme z papíru, kartonu a lepenky. Druhé vydání. Brno: Computer Press, a. s., 2006. ISBN 80-251-1148-2. BYDŽOVSKÁ, Lenka, Vojtěch LAHODA and Karel SRP. České moderní umění 1900-1960 :Národní galerie v Praze, sbírka moderního umění, Veletržní palác. Photo by Milan Posselt. Praha: Národní galerie, 1995. 349 s. ISBN 80-7035-095-4.

Garantující pracoviště: Katedra výtvarné kultury a textilní tvorby,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: MgA. Tomáš Moravec

Oponent: Mgr. et Mgr. Klára Zářecká, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 25.11.2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

Šárka Pelikánová

Anotace

PELIKÁNOVÁ, Šárka. *Upcyclace v umění 20. a 21. století a její využití ve vztahu k výtvarné výchově a vlastní tvorbě*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2017. 82 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce sleduje potenciál využití odpadového materiálu, běžných předmětů i produktů konzumní společnosti v umění 20., 21. století. Zabývá se možnou aplikací recyklačních strategií ve výtvarné výchově a edukaci. Součástí textové části je objasnění pojmů „upcyclace“ a „odpadový materiál“, představení několika vybraných autorů a jejich děl z dějin umění 20., 21. století. Dále jsou představeny konkrétní příklady využití upcyclace ve výtvarné výchově - spolu s nákresy a metodickými návody postupů těchto činností. Text obsahuje také náhled do užívání upcyclace ve vlastní tvorbě. Tato oblast je představena především prostřednictvím popisu jednotlivých děl, jež budou vystavena v rámci výstavy „*Žijeme v tom*“, která je součástí této práce.

Klíčová slova: odpadový materiál, umění 20. století, umění 21. století, upcyclace, vlastní tvorba, výstava *Žijeme v tom*, využití ve výtvarné výchově

Annotatio

PELIKÁNOVÁ, Šárka. *Upcycling in the 20th and 21st Century and its Use in Relation to Art Education and My own art creation*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2017. 82 pp. Bachelor Thesis.

This bachelor thesis observes the potential use of waste material, ordinary objects and also products of consumerist society in the art of 20th and 21st century. Next, the paper deals with possible application of recycling strategies in art education and education in general. The textual part clarifies the terms “upcycling” and “waste material” and introduces selected artists of the 20th and 21st century and their artworks. Further, specific examples of upcycling in art education, together with sketches and methodical instructions concerning these procedures are introduced. The text also offers insights into the use of upcycling in my own artistic creation. This issue is introduced mainly through description of individual artworks that will be exhibited at “We Live in It” exhibition, which is a part of this thesis.

Keywords: art of the 20th century, art of the 21st century, exhibition We Live in It, the use of upcycling in art education upcycling, my own artistic creation, waste material

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala především vedoucímu bakalářské práce MgA. Tomáši Moravcovi za podporu, ochotu a vstřícnost, s jakou věnoval svůj čas čtení, konzultacím i pomoci při organizaci výstavy.

Za cenné rady, připomínky, toleranci a pochopení děkuji také rodině a svým blízkým.

Obsah

ÚVOD	9
1 UPCYKLACE	10
1.1. Upcyklace v praxi	11
1.2. Historie.....	11
1.3. Současné pojetí.....	12
1.4. Odpadový materiál	13
1.5. Upcyklace, Postmodernismus a Postprodukce.....	14
1.6. Proč se upcyklací zabývat?	16
2 UPCYKLACE V UMĚNÍ 20. STOLETÍ	17
2.1. Pablo Picasso.....	17
2.2. Marcel Duchamp	19
2.3. Neorealisté.....	20
2.3.1. Jean Tinguely.....	21
2.3.2. Daniel Spoerri.....	22
2.3.3. Arman	24
2.3.4. César Baldaccini	26
2.4. Věra Janoušková	27
3 UPCYKLACE V UMĚNÍ 21. STOLETÍ	28
3.1. Kateřina Šedá	29
3.2. Jiří Černický	31
3.3. Kateřina Vincourová	34
3.4. Vendula Chalánková	36
3.5. Krištof Kintera	38
3.6. Markéta Vaňková	40
4 UCYKLACE VE VLASTNÍ TVORBĚ	41
4.1. Výstava „Žijeme v tom“ (2017).....	42
4.2. Stříhám	43
4.3. Lepím	46
4.4. Skládám.....	47
4.5. Tvořím.....	48
4.6. Využívám	50
4.7. Fotím	52

4.8. Vidím jinak.....	54
5 VYUŽITÍ UPCYKLACE VE VÝTVARNÉ VÝCHOVĚ	55
5.1. Městečko	56
5.2. Kuličková dráha	57
5.3. Zvířecí masky	58
5.4. Břichácci	59
ZÁVĚRY.....	60
Seznam literatury	61
Další zdroje.....	63
Seznam obrázků	66
Přílohy.....	69

ÚVOD

Kreativní tvorba, citlivost k životnímu prostředí a především radost z nově vzniklých věcí za použití nepotřebných, starých předmětů, odpadu- stručný popis výstižně shrnující nepříliš rozšířený pojem „upcyklace“. V rámci této bakalářské práce se budu zabývat její historií, užíváním obdobných tendencí v dějinách umění 20. a 21. století. Nabídnu náhled do tvorby děl vznikajících pro výstavu „Žijeme v tom“, která bude v rámci bakalářské práce uskutečněna. V závěru zmíním několik metodických postupů pro využití upcyklace ve výtvarné výchově.

Cílem této práce je tedy zkoumání tématu napříč dějinami moderního a současného umění a aktivní hledání nových možností využití ať už v tvorbě vlastní, tak v činnosti pedagogické. Současně půjde o představení nepříliš známého pojmu, který je však dlouhodobou součástí lidského jednání, pouze se mu nedostává dostatečné informovanosti.

Zmíněné téma jsem volila s ohledem na dlouhodobý zájem o praktickou podobu této problematiky. Šetřivost, která je mi vlastní, mne provází již od dětských let. Proměna opovrhovaného na něco uznávaného, obdivovaného, byla pro mne vždy přitažlivým jevem, ke kterému jsem se opakovaně vracela. Přesto tato tvorba byla vždy převážně mým relaxačním časem, jehož výsledek byl spíše příjemným bonusem, nežli plánovanou činností s jasnou vizí. Pouhá neúčelná radost z času, který věnuji tvorbě, vedla ke vzniku mnoha děl nesoucích rysy upcyklace. Soubor těchto prací bude prezentován v rámci výstavy „Žijeme v tom“.

Přála bych si, aby tato bakalářská práce byla příjemným a inspirativním čtením.

1 UPCYKLACE

Při sdělování názvu své bakalářské práce se opakovaně setkávám s prázdnými výrazy nepochopení, které následně potvrdí otázka: „A to první slovo znamená co?“. I přes snahu o správné vysvětlení však nastává porozumění až v momentě, kdy zmíním jako příklad nábytek tvořený z dřevěných palet. Pro úplné chápání je však třeba projít historií a širším kontextem.

Tento u nás nepříliš známý pojem je překladem anglického slova „upcycling“, které podle Antonia Edwardse jako jeden z prvních představil a zpopularizoval belgický podnikatel a ekolog Gunter Pauli (ve své knize *UpCycling* z roku 1999). Tento výraz je synonymem pro přetváření samoučelných věcí, jež pozbyly své původní hodnoty a díky procesu upcyklace nabývají hodnoty nové, vyšší a stávají se tak objekty cennějšími, neboli předměty s „přidanou hodnotou“.¹ Jednoduše lze říci, že se jedná o využití stávajícího odpadu (ale i běžných předmětů) v nové konfiguraci. Na rozdíl od recyklace přináší nové využití, nový záměr a zasazuje objekt do nového kontextu. O upcyklaci lze uvažovat také jako o postmoderním směru efektivního hospodaření se zdroji, jak o ni píše Jiří Aujezdský v magazínu *Odpadové fórum*.²

Na procesu upcyklace je přitažlivý fakt, že předmět, který můžeme považovat za odpad, lze vidět v novém světle, nalézt nový způsob užití, upravení, přetvoření a dát tak zdánlivému odpadu funkci spíše materiální. Tato změna pohledu povede k prodloužení jeho životnosti namísto jeho ztracení, respektive odhození do odpadkového koše, které v lepším případě povede k recyklaci daného materiálu.

Jedná se tedy nejen o zábavnou tvorbu, ale rovněž o pozitivní přístup k ekologii a životnímu prostředí. Prodloužením životnosti oddálíme recyklační běh, který sice je pro Zemi prospěšný, ale při množství denně produkovaného odpadu je šetrnějším řešením neprodukovat odpad v tak velké míře.

¹EDWARDS, Antonia. *UPCYCLIST: RECLAIMED AND REMADE FURNITURE, LIGHTING AND INTERIORS*. New York: Prestel Publishing, 2015, s. 9-11.

²AUJEZDSKÝ, Jiří. Upcyklace: Postmoderní směr efektivního hospodaření se zdroji. *ODPADOVÉ FÓRUM: Odborný měsíčník pro průmyslovou a komunální ekologii*. Praha: České ekologické manažerské centrum, 2016, 17. Ročník (6), s. 12-13.

1.1. Upcyklace v praxi

Zabývat se upcyklací znamená v reálu využívat jen pouhou část (nejen) odpadového materiálu. Jen stěží lze upcyklaci zatvrzele uplatňovat u všeho, co máme v ruce. Z mé zkušenosti je třeba mít dostatek úložného prostoru, protože odpadu, materiálu, je velké množství a jednou z jeho vlastností je nekonečnost. Neustále přichází další a další. Člověk, který by se chtěl upcyklaci věnovat „naplno“ by buď po několika týdnech neměl ve svém bytě prostoru k žití, nebo by nemohl chodit do běžného zaměstnání, ale jen upcyklovat, upcyklovat a peníze získávat z prodeje nově vzniklých produktů.

Zdravé přiměřené upcyklování nám však může přinášet radost z tvorby, kreativity, levného získání nových věcí, ale také mentální odpočinek rovný arteterapii.

Je tedy zřejmé, že záleží na kontextu, prostředí a možných podmínkách. Z ekologického hlediska můžeme dospět k dobrému pocitu, že svou tvorbou prospíváme naší planetě. Čehož se blíže dotýkám v části o odpadovém materiálu.

1.2. Historie

Upcyklace se nás týká už od pradávna. A ač se o její existenci dovídáme až na sklonku 20. století, jedná se o proces, který nám je vlastní a není třeba učení k jeho přivlastnění. Můžeme si představit pravěkého člověka, který ohořelé kusy dřeva použil ke kresbě, ve starověku hospodyně, které ze starých šatů šily kuchyňské zástěry³ nebo dnes tak často stavěné gauče a postele z dřevěných palet.

Na počátku stála slova Reinerja Pilze, který roku 1994 poprvé použil termín *upcyklace* v jednom ze svých článků, hovořící o takovém druhu recyklace, který nezatíží životní prostředí a zachová původní výrobní zdroje. Tato slova z článku pro noviny *Salvo* (1994) zní: „Mluvili jsme o hrozící direktivě ohledně demoličního odpadu. „Recyklace“, já to spíš nazývám „downcycling“- je to recyklace se sníženou hodnotou. Ničí cihly, ničí všechno. To co opravdu potřebujeme je upcyklace, kde je starým produktům dávána vyšší kvalita, nikoliv nižší...“⁴

³ AUJEZDSKÝ, Jiří. Historie upcyklace. *UPCYCLING.CZ* [online]. [cit. 2017-04-09]. Dostupné z: <http://www.upcycling.cz/blog/historie-upcyklace/>

⁴ ASSMANN *kontejnery a odpady: Upcyklace* [online]. Praha, 2015 [cit. 2017-03-29]. Dostupné z: <http://www.assmann.cz/blog-upcyklace-detail-51>

O zpopularizování termínu se zasloužil v roce 1999 již zmíněný Gunter Pauli, belgický podnikatel, ekolog, který napsal knihu *UpCycling*.⁵ Dále na Pilzovu teorii navazují William McDonough a Michael Braungart a to ve své knize *Cradle to Cradle: Remaking the Way We Make Things* (2002). Tato kniha měla vzbudit snahu o proměnu průmyslu pomocí ekologického inteligentního designu. Pokračují v roce 2013 knihou *The Upcycle: Beyond Sustainability – Designing for Abundance*, ve které lidi představují nejen jako konzumenty, ale také jako spolupodílníky na procesu upcyklace – od šetrnosti k životnímu prostředí přes efektivní využití zdrojů až po naplánované užití věcí, které již ztratily svůj původní význam, svou hodnotu.⁶

1.3. Současné pojetí

Upcyklace je v České republice stále nepříliš známou, ale navzdory nedostatku literatury v českém jazyce se začíná rozšiřovat a to především pomocí internetových stránek, které se tímto tématem zabývají nejen teoreticky, ale i prakticky: ukázky tvorby, pořádání: kurzů, sběrů materiálů apod.

Jedním z těchto autorů je Jiří Aujezdský, který se upcyklací zabývá na svém internetovém serveru *UpCycling.cz*. Své články také publikoval v magazínu Odpadové fórum. V příspěvku, s názvem „Upcyklace: Postmoderní směr efektivního hospodaření se zdroji“ objasňuje mimo jiné samotný název *Up-Cycle*, ve významu vrácení produktu do koloběhu a následné užívání s nově přidanou hodnotou. Oproti tomu recyklace navrácí recyklovaný materiál do výrobního koloběhu. Oba termíny spojuje snaha o minimalizaci ekologické zátěže a opakované použití výrobních zdrojů – tedy materiálů, jakými jsou kov, papír, plasty, textil a další.⁷

⁵EDWARDS, Antonia. *UPCYCLIST: RECLAIMED AND REMADE FURNITURE, LIGHTING AND INTERIORS*. New York: Prestel Publishing, 2015, s. 9-11.

⁶AUJEZDSKÝ, Jiří. *UpCycling.cz* [online]. Praha [cit. 2017-03-29].

Dostupné z: <http://www.upcycling.cz/blog/historie-upcyklace/>

⁷AUJEZDSKÝ, Jiří. Upcyklace: Postmoderní směr efektivního hospodaření se zdroji.

ODPADOVÉ FÓRUM: Odborný měsíčník pro průmyslovou a komunální ekologii. Praha: České ekologické manažerské centrum, 2016, 17. ročník (6), s. 12-13.

1.4. Odpadový materiál

Bioodpad, interní odpad, komunální odpad, kontaminovaný odpad, nebezpečný odpad, objemný odpad, zbytkový (směsný) komunální odpad... Jen z tohoto výčtu druhů odpadu Jarmily Šťastné⁸ lze usuzovat, že odpad je něco, co se nás dotýká, co nás obklopuje a do jisté míry až přesahuje.

Jak tedy definovat samotný pojem „odpad“/ „odpadový materiál“?

Vnímání a posuzování odpadu je do jisté míry subjektivní záležitostí. Nelze tedy říci definici, která by byla vždy platná, neboť vždy záleží na posuzovateli a kontextu.⁹

Jak se k této problematice vyjadřuje zákon? Definice pojmu odpad zní takto: „Odpad je každá movitá věc, které se osoba zbavuje nebo má úmysl nebo povinnost se jí zbavit.“¹⁰ „Ke zbavování se odpadu dochází vždy, kdy osoba předá movitou věc, k využití nebo k odstranění ve smyslu tohoto zákona nebo předá-li ji osobě oprávněné ke sběru nebo výkupu odpadů podle tohoto zákona bez ohledu na to, zda se jedná o bezúplatný nebo úplatný převod. Ke zbavování se odpadu dochází i tehdy, odstraní-li movitou věc osoba sama.“¹¹

Zákon také ustanovuje, jak bychom měli s odpady nakládat, jak předcházet jejich vzniku: „Každý má při své činnosti nebo v rozsahu své působnosti povinnost předcházet vzniku odpadů, omezovat jejich množství a nebezpečné vlastnosti; odpady, jejichž vzniku nelze zabránit, musí být využity, případně odstraněny způsobem, který neohrožuje lidské zdraví a životní prostředí a který je v souladu s tímto zákonem a se zvláštními právními předpisy.“¹²

Osobně je mi bližší jednoduché vymezení dvou kritérií podle Ing. Michaela Barchánka. Ve svém článku *Pojem odpad* volí dvě kritéria, dle kterých lze odpad posuzovat. Jsou jimi: kritérium další použitelnosti a kritérium ohrožení životního prostředí. Definování těchto kritérií může být pro nás vodítkem k posouzení, co tedy je nebo není odpadem.¹³ Jednoduše řečeno za odpad

⁸ ŠŤASTNÁ, Jarmila a Martina VRBOVÁ- HYNKOVÁ. *Kam s nimi: jak správně třídít odpady a všechno, co s tím souvisí*. Praha: Česká televize, 2007, s. 117

⁹ Hájek, Václav. *Kde končí obraz? Obrazy v rámech, obrazy bez rámu a rámy bez obrazu*. In: Hanáková, Petra (ed.). *Výzva perspektivy. Obraz a jeho divák od malby quattrocenta k filmu a zpět*. Praha: Academia, 2008. s. 13.

¹⁰ Zákon č. 185/2001 Sb.: *Zákon o odpadech a o změně některých dalších zákonů*, § 3-5. In: 2001. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-185>

¹¹ Zákon č. 185/2001 Sb.: *Zákon o odpadech a o změně některých dalších zákonů*, § 3-5. In: 2001. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-185>

¹² Zákon č. 185/2001 Sb.: *Zákon o odpadech a o změně některých dalších zákonů*, § 10. In: 2001. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-185>

¹³ BARCHÁNEK, Michael. Pojem odpad. *Odpadové fórum: odborný měsíčník o všem, co souvisí s odpady*. 2006, (6), s. 20

považujeme předměty, které pozbyly své původní funkce, nejsou již k užítku a jejich existence je tedy zbytečná, ba dokonce s ohledem na životní prostředí nebezpečná.

Z ekologického pohledu bohužel nutno přiznat, že podmínky pro recyklaci nejsou všude stejné. V některých městech a zemích se netřídí důsledně, v jiných dokonce vůbec. Potencionální zájemce o ekologickou šetrnost nemá kam svůj vytríděný odpad odnést. Na druhé straně stojí oblasti, které pro třídění uzpůsobené jsou, přesto se tomu někteří lidé brání, vyhýbají. Tady už se dotýkáme osobní zodpovědnosti. Důvodem bývá často lenost či dojem vyšší časové náročnosti.

Recyklace, doprava, energie, spotřebiče, elektronika, topení, voda, spotřební produkty, příroda... Toto je výčet několika položek, které se stávají problémy lidstva, planety.¹⁴ Každý člověk má svou vlastní zodpovědnost a je nutností nebrat třídění odpadu či plýtvání vody na lehkou váhu. Neboť jak říká název francouzského dokumentu „*Mysli globálně, jednej lokálně.*“

V upcyklaci však přestáváme hovořit o odpadu, ale začínáme odpad vnímat jako využitelný materiál. Hmotu, látku, předmět, který se dá využít, zpracovat. Abychom však podtrhli, že se jedná o produkt vzniklý z odpadu, nacházíme střed a užíváme spíše termínu „odpadový materiál“.^{15, 16}

1.5. Upcyklace, Postmodernismus a Postprodukce

Již zmíněný Jiří Aujezdský hovoří o upcyklaci jako o postmoderním směru efektivního hospodaření se zdroji. O pravdivosti tohoto tvrzení nelze pochybovat. Co je charakteristické pro onu zmíněnou postmodernu? Bezesporu jistý eklektismus, který se vyznačuje čerpáním či užíváním cizích vzorů, starších děl.¹⁷

V postmoderně se setkáváme se změnou forem vyjadřování, objevováním nových prostředků pro vyjádření. Při užívání odpadového materiálu rovněž využíváme cizího produktu a bereme si z něj to nejlepší.^{18, 19}

¹⁴SAUGOUT, Noëlle a Daniel ICHBIAH. *Život pro planetu Zemi: 365 tipů pro každodenní ekologický život*. Přeložila Karina MATĚJŮ, přeložil Markéta VANĀKOVÁ. Praha: Práh, 2009, s. 439

¹⁵BARCHÁNEK, Michael. Pojem odpad. *Odpadové fórum: odborný měsíčník o všem, co souvisí s odpady*. 2006, (6), s. 20

¹⁶PIKALOVÁ, Iva. ODPAD, Třídění odpadu pohledem práva: Nakládání s odpady. *AGROWEB: Profi Press, vydavatelství odborných časopisů* [online]. 2014 [cit. 2017-03-29]. Dostupné z: <http://odpady-online.cz/trideni-odpadu-pohledem-prava/>

¹⁷HEŘMANOVÁ, Eva. Eklektismus. *Arts Lexikon* [online]. 2012 [cit. 2017-03-29]. Dostupné z: <http://www.artsllexikon.cz/index.php?title=Eklektismus>

¹⁸PROKOP, Vladimír. *Kapitoly z dějin výtvarného umění*. Sokolov: O. K. - Soft, 2003, s. 50

¹⁹BOROVICKOVÁ, Zuzana. *Postmodernismus ve výtvarném umění* [online]. Praha, 2000 [cit. 2017-03-29]. Dostupné z: <http://web.sks.cz/prace/borovickova/postmoderna.htm>

Jednoduchým příkladem mohou být tzv. *Falešné polaroidy*, které jsou blíže specifikovány v druhé části této práce.

Všimněme si podobností postprodukce a upcyklace. Postprodukce- pojem, který byl původně spjat především s produkcí, filmu, televize a videa s ohledem na zpracování, střih natočeného materiálu a následně vkládaných obrazových či zvukových stop. Na sklonku 20. století lze o postprodukcí hovořit i v oblasti umělecké. Umělci užíváním objektů, předmětů, děl někoho jiného napomáhají k rušení rozlišování mezi produkcí a konzumací, mezi vlastní tvorbou a tvorbou kopírující, mezi tzv. „ready-made“ a původním dílem.²⁰

Prvním stádiem postprodukce je výběr již existujícího předmětu, který je možno použít a záměrně přetvořit. Nejde tedy o kompletní výrobu produktu, ale o převzetí cizího objektu a následnou práci s ním. Jinak řečeno jde o výsledné dílo.²¹

Od 80. let spějeme k narušení starého pojetí jakéhosi duševního vlastnictví. Na místo toho míří svět ke kultuře, která vede ke všeobecnému povolení přístupu k uměleckým dílům. Podobně jako remixující dýdžej se stává důležitější postavou nad samotným instrumentalistou.²² Stejně tak se v rámci upcyklace stáváme jakýmsi dýdžejem pracujícími s cizími díly, produkty. Jejich vzájemnou návazností se rozbíhá do nekonečna fungující koloběh. „*Produkt může sloužit k vytvoření díla, dílo se může opět stát předmětem: nastává jakási rotace, kterou determinuje způsob užití forem.*“²³

Upcyklace funguje na stejném principu. Využitím již vytvořeného objektu, vzniká produkt nový. Odlišnost spočívá v navyšování původní hodnoty, jež upcyklace přináší. Postprodukce může usilovat o totéž, avšak do procesu upcyklace jsou zapojeny z větší části předměty, které již k potřebě nejsou. Které ztratily na svém původním významu a jsou odkázány spíše ke zkáze. Právě u takových produktů snáze dojde ke zvýšení hodnoty než při užívání samostatně funkčních věcí.

²⁰BOURRIAUD, Nicolas. *Postprodukce*. Praha: Tranzit, 2004, s. 003. ISBN 80-903452-0-4.

²¹s. 015 tamtéž

²²s. 027 tamtéž

²³s. 033 tamtéž

„Ready-made totálně“²⁴

Výstižný titulek z publikace *Umění 20. stol.* lze k tématu lehce vztáhnout. Ano, i takto „ready-made totálně“ bychom mohli upcyklaci označit. Jak již bylo řečeno ve zmiňovaném procesu se stejně jako v ready-made užívají především předměty denní potřeby. Od stále funkčních věcí přes prázdné krabice, obaly, dřevěné konve, starý klavír až po slisované autokaroserie. Jednotlivým autorům a jejich dílům se věnuji v následující části Upcyklace v umění 20. a 21. století.

1.6. Proč se upcyklací zabývat?

Jaké jsou tedy důvody pro její uplatnění v našich životech? Co je přínosem pro nás, pro společnost? Jsou nějaká negativa? Jak se upcyklace šíří světem?

Naše trpící planeta je přetěžována množstvím odpadu, škodlivých výparů a látek. Z ekologického hlediska je tedy upcyklace procesem vítaným, neboť napomáhá prodloužení recyklačního běhu. Pro nás i pro společnost je tak lepší, pokud lze věci před vyhozením využít ještě jinak, ideálně i lépe. Díky množství webových stránek, které se věnují přímo upcyklaci nebo jiné tvorbě, přibývá takto tvořivých lidí, kteří se inspirují navzájem. Častěji než s termínem upcyklace se však setkáváme s označením DIY- tedy Do it yourself. Tato tendence, v posledních letech zažívá své znovuzrození. Návodů, tipů a rad, jak postupovat při vytváření věcí dekorativních i funkčních nalézáme velké množství.

Ve většině z nich se uplatňují věci, které již neplní svou původní úlohu. Jinak řečeno, jak ze starých věcí udělat nové. Díky DIY se mnoho lidí upcyklaci věnuje a přitom často netuší, co tento pojem znamená. Ostatně důležitější než tyto znalosti je tvůrčí činnost sama. V přetváření starého na nové, nevyužitelného na využitelné, ošklivého na hezké nachází řada lidí kreativní vyžití i praktický užitek. To je podstata věci, ať už podobnému tvoření budeme říkat jakkoliv.

²⁴ RUHRBERG, Karl, Ingo F. WALTHER, Christiane FRICKE, Klaus HONNEF a Manfred SCHNECKENBURGER. *Umění 20. století*. Praha: Slovart, 2004, s. 509

2 UPCYKLACE V UMĚNÍ 20. STOLETÍ

20. století je charakteristické vznikem velkého počtu směrů, tendencí a hnutí. Mnozí umělci, aniž by o tom věděli, upcyclaci věnovali značný podíl své tvorby. S těmito projevy užívání věcí jinak, zvyšování jejich původní hodnoty, se setkáváme jak v tvorbě jednotlivců, tak v charakteru celých směrů, tendencí a hnutí. Mezi ně bychom mohli řadit: dadaismus, abstraktní expresionismus, pop art, neorealismus, konceptuální umění, arte povera nebo YBAs (Young British Artists). Zmíněný styl Arte povera (chudé umění, Itálie- 60. a 70. léta 20. století²⁵) je charakteristický používáním obyčejných věcí a běžně dostupných materiálů.

Hojně využívaným tvůrčím postupem v upcyklovaných dílech je takzvaná "asambláž". Definujeme ji jako užití trojrozměrných předmětů pro tvorbu uměleckého díla.²⁶

Následující text alespoň částečně popisuje, jak se v této oblasti projevovali umělci: Pablo Picasso, Marcel Duchamp, Jean Tinguely, Daniel Spoerri, Arman, César Baldaccini a česká umělkyně přelomu 20. a 21. století Věra Janoušková.

2.1. Pablo Picasso

„Kdykoli jsem měl co říci, řekl jsem to způsobem, o kterém jsem si myslel, že je správný. Různé motivy vyžadují různé techniky. To neznamená ani vývoj, ani pokrok, jen soulad mezi myšlenkou, kterou se dotýčný snaží vyjádřit a prostředky, kterými tak činí.“²⁷

Španělský kubistický malíř, sochař, člověk mnohými považován za vývojáře, který jde za jistým cílem. Slova, která čteme v úvodu, adresoval však těm, kteří jeho působení nedokázali pochopit. On sám, jak je v textu řečeno, tvořil intuitivně různými styly a technikami, bez snahy o vývoj či pokrok. Picasso byl výjimečnou osobností. Ať už se jednalo o kresby, malby, keramiku, sochy, grafické listy, vyznačovala se jeho tvorba bohatou invencí.²⁸

S ohledem na téma bakalářské práce poukážu na několik aspektů jeho sochařského díla. Stejně jako v malířství byl Picasso průkopníkem nového uvažování i v této oblasti. V roce 1909 vytvořil sochu s názvem *Hlava ženy*

²⁵ ARTE POVERA. TATE [online]. [cit. 2017-04-09]. Dostupné z: <http://www.tate.org.uk/art/art-terms/a/arte-povera>

²⁶ GRAHAM- DIXON, Andrew. *Umění: velký obrazový průvodce*. Překlad Markéta Hánová. Vyd. 2. [Praha]: Knižní klub, 2014., s. 596

²⁷ GERLINGS, Charlotte. *100 největších malířů: cesta od Fra Angelica k Andymu Warholovi*. Praha: Deus, 2008, s. 150

²⁸ tamtéž

(1909, bronz, **obr. 1**) a tím udal sochařství nový rozměr. Podoba není klasická, Picasso střídal konkávní a konvexní tvarové díly a tvořil tak dílo raně kubistické povahy. Podle Wenera Spiese mělo toto dílo zásadní význam pro vývoj moderního sochařství, podobně jako *Slečny z Avignonu* (olej na plátně, 1907) v oblasti malířství.

Pohlédneme-li o tři roky dále (1912), setkáme se s dílem o názvu *Kytara*. Konstrukce z plechu, provazu a drátu, lepenka, papír, plátno, šňůra, olej a tužka. Z popisu použitého materiálu tohoto sochařského díla je zřejmé, že směle můžeme hovořit o uplatnění upcyklace. Pravděpodobně o prvním takovém díle v oblasti výtvarného umění. Je s podivem, z jak jednoduchým materiálů vznikl objekt, který měl velké následky a stal se pro sochařství novým základem.²⁹

V upcyklační linii pokračoval i v následujících letech. Na přelomu roku 1929/ 1930 vytvořil z kusů plechu a železa díla: *Žena v zahradě*, *Ženská hlava*.

Další dílo, jež je dobré v rámci upcyklace zmínit, které neodmyslitelně spojujeme s Picassovým jménem, se nazývá *Hlava býka* (asambláž, sedlo od kola, říditka, 1948). Méně známá *Koza* (1950) rovněž pod vrstvou bronzu ukrývá proutěný koš, keramické džbány, kusy odřezků a kovu (**obr. 2**).³⁰

Díla: *Hlava ženy*, *Kytara* i *Hlava býka* vzbudila rozruch nejen na umělecké scéně. Přes četná nepochopení, vdčíme Picassovi za vykročení novým směrem v uměleckém projevu.³¹

²⁹RUHRBERG, Karl, Ingo F. WALTHER, Christiane FRICKE, Klaus HONNEF a Manfred SCHNECKENBURGER. *Umění 20. století*. Praha: Slovart, 2004, s. 428- 430. ISBN 80-7209-521-8.

³⁰Pablo Picasso: She-Goat. *MoMA* [online]. New York, 2017 [cit. 2017-03-30].

Dostupné z: <https://www.moma.org/collection/works/81670?locale=en>

³¹RUHRBERG, Karl, Ingo F. WALTHER, Christiane FRICKE, Klaus HONNEF a Manfred. SCHNECKENBURGER. *Umění 20. století*. Praha: Slovart, 2004, s. 470. 478- 479

2.2. Marcel Duchamp

„Já jsem z toho vlastně žádné umění dělat nechtěl. Výraz ‚ready-made‘ se vynořil teprve v roce 1915, když jsem odešel do Ameriky. Zajímal mě jako slovo, ale když jsem montoval kolo z bicyklu s obrácenou vidlicí na štokrle, nemyslel jsem při tom ani na ‚ready-made‘, ani na cokoli jiného; chtěl jsem si tak jenom ukrátit čas. Nebyl pro to vůbec žádný důvod, nechtěl jsem to vystavovat a popisovat. Nic takového...“³²

Mezi lety 1916 a 1922 prožíval dadaismus svůj nejintenzivnější čas působení. Nelogičnost, neestetičnost, rozporuplnost, touha ničit, zdánlivě bezmezná hravost a tvořivost...³³ To je pouze úzký výčet zásadních tendencí a projevů tohoto kulturního fenoménu.

Nejvíce toto myšlenkové a umělecké hnutí proslavil francouzský tvůrce, který působil v USA- Marcel Duchamp. Přestože stál u zrodu skupiny newyorských dadaistů, posunul jako svébytný umělec obrazoborectví na krajní hranici a to zejména svými „ready-made“ objekty. O co v „ready-made“ šlo?

Duchamp vzal průmyslově vyráběný předmět, který měl svou určenou funkci, pracoval na drobných úpravách a následně dílo vystavil. Někdy dokonce objekt prezentoval bez jakýchkoliv zásahů. Upcyklace, která rovněž přepracuje dílo původní nebo pouhým spojením s něčím novým, nezvyklým, posouvá předměty dál, udává jejich existenci nový směr. Nejznámějším Duchampovým dílem je bezesporu *Fontána* (1917). Tedy pisoár podepsaný jménem firmy, jež se pohybovala v oblasti zdravotního inženýrství „*R. Mutt 1917*“.^{34, 35}

Podle jeho slov: „*Donutil jsem se k tomu, abych si protiřečil a vyhnul se tak přizpůsobení vlastnímu vkusu*“³⁶ chápeme, že ani umělec neshledával v tomto svém díle krásu a estetické potěšení. Naopak. Přesto se *Fontána* v galerii ocitá a následně se shledává s velkým nepochopením. S nepochopením, které mělo smysl. Upcyklace v tomto případě tak vzniká především pojmenováním. Z pisoáru se stává *Fontána*, která na místo podpisu Marcela Duchampa nese podpis „*R. Mutt 1917*“.

³² s. 457 tamtéž

³³ FARTHING, Stephen. *Umění od počátku do současnosti*. V Praze: Slovart, 2012, s. 410- 411, 496- 497

³⁴ RUHRBERG, Karl, Ingo F. WALTHER, Christiane FRICKE, Klaus HONNEF

a Manfred. SCHNECKENBURGER. *Umění 20. století*. Praha: Slovart, 2004, s. 457- 460, 714- 715

³⁵ FOSTER, Hal, Rosalind E. KRAUSS, Yve-Alain BOIS, B. H. D. BUCHLOH a David JOSELIT.

Umění po roce 1900: modernismus, antimodernismus, postmodernismus. Druhé, rozšířené vydání.

V Praze: Slovart, 2015, s. 125- 129

³⁶ GRAHAM-DIXON, Andrew a Markéta HÁNOVÁ. *Umění: velký obrazový průvodce*.

Druhé vydání. Praha: Knižní klub, 2014, s. 467. ISBN 978-80-242-4494-5.

Tento jev vnímám jako druhý rys procesu pozměnění, povýšení či znovuoživení materiálu.

Zmíněná slova v úvodu textu, o tomto nezvykle tvořícím umělci, jsou mi blízká. Snad proto, že sama jsem v řadě věcí, které jsou nyní obsahem výstavy (*Žijeme v tom*) k bakalářské práci, spatřovala pouhou uklidňující činnost, ze které často vzešla radost pro „zachránění“ předmětu, materiálu a to bez účelu dalšího využití nebo dokonce vystavení. Pro pocit tvůrce, který z ničeho udělá něco. Marcel Duchamp se dle svých slov zasloužil o rozvoj umění vlastně docela omylem.

2.3. Neorealisté

Bezesporu nejvíce se upcyclace dotýká nových realistů. Jak z názvu vyplývá, hovoříme o směru, který nabízí nový úhel pohledu na realitu. Vliv poválečné deprivace, politických změn, následného rostoucího blahobytu a technického pokroku utvářela jiný svět, který noví realisté zkoumali a objevovali. Jedním z hlavních údelů umělců tvořících ve jménu tohoto směru bylo zachycování nezidealizované každodenní reality. Inspiraci nachází u dadaismu, ready-made Marcela Duchampa, kubismu Fernarda Légera a ze surrealistického smyslu pro zázraky obyčejnosti. Za použití všedních předmětů tak vznikala umělecká díla, která se přímo vztahovala k soudobé společnosti.³⁷

Ve stručnosti se zde zastavím alespoň u čtyř umělců tvořících v duchu neorealismu.

³⁷FARTHING, Stephen. *Umění od počátku do současnosti*. V Praze: Slovart, 2012, s. 496- 497

2.3.1. Jean Tinguely

„Tento přístroj můžete používat buď jako hračku nebo také k provedení pozoruhodných abstraktních kreseb a maleb, způsobilých pro vystavování a konzervování.“³⁸

Pohybující se skulptury, neuvěřitelné objekty, z nichž vyzařuje hravost i vážnost, patetičnost i ironie, chuť k životu, ale i metafyzický strach. Objekty švýcarský umělec vytvářel především z nalezených kusů šrotu a objevů z vetešnictví. Díla tohoto charakteru často končila autodestrukcí v rámci performance přímo ve výstavním prostoru.³⁹

Tinguely, který stojí na vrcholu kinetického umění, tak nabízí novou cestu tvorby, nového zobrazování. Svými objekty dokazuje, že umělecké dílo nemusí pouze nezáživně viset na stěně nebo stát na podstavci. Citovaná slova samotného tvůrce se vztahovala k mobilu s názvem *Méta-magic č. 12* z roku 1999. Přístroj, složený z železa, elektromechaniky a papíru, byl schopen vytvoření abstraktní kresby či malby.

Dalšími díly, které o upcyklování svědčí, jsou například: *Fontány masopustní noci* (různé materiály, bazén, 1977), *Heuréka* (železné tyče, ocelová kola, kovové roury, motory, pomalování rezavou barvou, 1963/64), *Proletářské umění č. 3* (asambláž různých materiálů, 1989), *Evino jablíčko a měšťané z Calais* (železo, nalezené věci, elektromotory, 1989).^{40, 41}

V roce 1987 vzniká monumentální dílo *Grosse Méta-Maxi-Maxi-Utopia* (**Obr. 3**). Upcyklovaný materiál shledáváme na ploše cca 8x 16 metrů. V instalaci nacházíme kusy kovů, žebříky, schody, závěsy, obrovská kola i koně z pouťového kolotoče. Již samotný pohled na tvorbu tohoto typu je strhující a svou velkolepostí ohromující. Pro úplnost podtrhuje dojem pohyblivost dílčích objektů.⁴²

³⁸RUHRBERG, Karl, Ingo F. WALTHER, Christiane FRICKE, Klaus HONNEF a Manfred SCHNECKENBURGER. *Umění 20. století*. Praha: Slovart, 2004, s. 499

³⁹ s. 508 tamtéž

⁴⁰ s. 506- 508 tamtéž

⁴¹GRAHAM- DIXON, Andrew. *Umění: velký obrazový průvodce*. Vyd. 2. Přeložila Markéta HÁNOVÁ. Praha: Knižní klub, 2014, s. 548- 549

⁴²ARTSY [online]. New York, 2017 [cit. 2017-03-30]. Dostupné z: <https://www.artsy.net/artwork/jean-tinguely-grosse-meta-maxi-maxi-utopia>.

2.3.2. Daniel Spoerri

"Na výstavě, *Restauratione v Galerii J', Paříž, březen 1963, jsem vystavoval několik stovek kuchyňských nástrojů a zařídil jsem galerii jako restauraci.*

a) *Každý stůl v restauraci byl pojímán jako Fallenbild (zachycený obraz).*

b) *Jako v 'koloniálu' byly i potraviny vystavovanými objekty, aniž by ovšem byly zvlášť aranžovány.*

c) *Každý si mohl sám v licenci vytvořit svůj vlastní Fallenbild ze zbytků zkonsumovaného jídla...*"⁴³

Slova Daniela Spoerriho mluví sama za sebe. Pouhým popisem jedné výstavy nám autor odhaluje hlavní část své tvorby.

Současně žijící umělec (narozený v březnu 1930), se v mládí realizoval, v oblastech tance a divadla. Roku 1969 odchází do Paříže, kde se v roce 1960 stává zakládajícím členem skupiny *Nouveaux Réalistes*. Do svých uměleckých děl vkládá obyčejné předměty a snaží se tak o jakési (často ironické) propojení umění a kultury všedního dne.⁴⁴

Snaha o zadržení času, zachycení stopy života, okamžiku je prodchnuta jeho tvorbou (**obr. 5, 6**). Dosahuje toho upcyklací nalezených předmětů, zbytků jídla, kusů nádobí, které zůstanou na stole po přátelském setkání... Všechny tyto předměty připevňuje na desku, kterou následně v galerii zavěsí jako obraz. Na místo klasického pohledu shora se nyní díváme tváří v tvář těmto běžným věcem v netradičním podání, které skvěle vystihuje okamžiky z umělcova života. Českému publiku dílo Daniela Spoerriho přiblížila retrospektivní výstava konaná v Domě umění v Brně roku 2013.^{45, 46}

Dobrym upcyklačním příkladem je dílo *Kishkova snídaně, č. 1*, z roku 1960. Dřevěná visící židle, která má na sedadle upevněnou dřevěnou desku, na níž jsou džbán, plechovka s kávou, mističky na vejce, cigaretové nedopalky, lžičky, konzervy a další předměty, nám ukazuje, jak se za užití běžných

⁴³RUHRBERG, Karl, Ingo F. WALTHER, Christiane FRICKE, Klaus HONNEF a Manfred SCHNECKENBURGER. *Umění 20. století*. Praha: Slovart, 2004, s. 580

⁴⁴s. 812- 813 tamtéž

⁴⁵s. 238- 239 tamtéž

⁴⁶TROJAN, Jan. *Novinky.cz* [online]. Brno, 2003 [cit. 2017-03-30].

Dostupné z: <https://www.novinky.cz/kultura/9447-spoerri-vystavuje-v-dome-umeni.html>

předmětů ocitnout téměř vně děje. Jak lehce člověk prohlédne do pozastaveného času, při pohledu na dílo Daniela Spoerriho.⁴⁷

48

⁴⁷FOSTER, Hal, Rosalind E. KRAUSS, Yve-Alain BOIS, B. H. D. BUCHLOH a David JOSELIT. *Umění po roce 1900: modernismus, antimodernismus, postmodernismus*. Druhé, rozšířené vydání. V Praze: Slovart, 2015, s. 475

⁴⁸Daniel Spoerri, *Kishkova snídaně, č. 1* (1960)

2.3.3. Arman

„Já jsem neobjevil princip akumulace, on objevil mě. Odjakživa bylo zřejmé, že společnost chápe jistotu s pudem hladových krys, což se projevuje v jejich výkladních skříních, v jejich běžících pásech, jejich smetištích. Jako současník této společnosti jsem se vždycky silně zajímal o pseudobiologický koloběh od výroby ke konzumu a k zničení. A dlouhou dobu mě děsil fakt, že jeden z nejviditelnějších materiálních výsledků tohoto koloběhu je to, že náš svět je zaplaven odpadky a objekty, které už nikdo nechce.“⁴⁹

Dalším spoluzakladatelem skupiny Nouveaux Réalistes, byl francouzský umělec Armand Pierre Fernandez. Již v šedesátých, sedmdesátých letech upozorňuje na zaplavenost odpadky a objekty, po kterých už nikdo netouží. Aby takových věcí využil, vydává se po cestě upcyklace a to ve dvou směrech - konstruktivním a destruktivním.

Konstruktivismem se myslí především vznik tzv. *Accumulations*, tedy akumulací. Arman nashromáždil stejné druhy konví, panenek, hřebenů, lamp, hodinových koleček atd. a umístil je do nádrží z plexiskla. Destruktivní cestou se myslí vystavované relikvie, které zůstaly po jeho zničení předmětů. Mezi takovými objekty nacházíme: hudební nástroje, domácí náčiní, hodiny, plynové masky (**Obr. 7**), psací stroje, sportovní automobil atd.⁵⁰

⁴⁹RUHRBERG, Karl, Ingo F. WALTHER, Christiane FRICKE, Klaus HONNEF a Manfred SCHNECKENBURGER. *Umění 20. století*. Praha: Slovart, 2004, s. 518,

⁵⁰ s. 519- 520 tamtéž

Konkrétním příkladem je dílo s názvem *Navršené konve* z roku 1961. Staré konve ležící ve vitríně z plexiskla, spojuje jejich sešlost časem, podobný tvar a především zmnožení. Ojedinělá stará konev by nebyla zdaleka tak působivým objektem jako takto vystavované množství předmětů téhož charakteru. I toto je možná cesta upcyklace.⁵¹

52

⁵¹ s. 518 tamtéž

⁵²Arman: *Navršené konve* (1961)

2.3.4. César Baldaccini

„Vycházím z myšlenky, která je ve mně- a vydávám se za dobrodružstvím až do toho okamžiku, když před sebou uvidím věc, která je mi cizí. Právě proto je to realita. Ode mě je odloučena, žije ve své materii, ve svém obsahu, ve svém prostoru. Protože socha konec konců musí zaujmout svůj prostor.“⁵³

Posledním novým realistou, kterému zde chci věnovat alespoň malý prostor je César Baldaccini. Zvláštní text, který odpadový materiál ponižuje a následně povyšuje, čteme od tohoto francouzského sochaře. Z posbíraného průmyslového odpadu tvoří kovové skulptury.

Upcyclace tentokrátě však v podobě tzv. *Compressions*, tedy kompresí. Jaká komprese se míní? César autolisem stlačoval železné kusy aut, vidličky, lžíce, hodinky a další věci (stejného druhu) do pravoúhlých kvádrů.

Roku 1986 k tvorbě přibývá *Compression Coca-Cola*. Jak již název sám vypovídá, tentokrát použil César ryze odpadový materiál, a sice plechovky od nápoje Coca-Cola. Hliníkové nádoby byly stlačeny do tvaru kvádrů. Při prvním, vzdálenějším pohledu můžeme nabýt dojmu, že se jedná o červený monolitický objekt. Teprve při pohledu bližším poznáváme, že je složen z mnoha jednotlivých plechovek.

54

⁵³RUHRBERG, Karl, Ingo F. WALTHER, Christiane FRICKE, Klaus HONNEF a Manfred SCHNECKENBURGER. *Umění 20. století*. Praha: Slovart, 2004, s. 519

⁵⁴César Baldaccini, *Compression Coca-Cola* (1986)

2.4. Věra Janoušková

Součástí české umělecké scény druhé poloviny 20. století a počátku století 21. je osobnost Věry Janouškové. Její tvorba byla výjimečná, ovlivnila vývoj českého moderního umění. Nejčastějšími materiály byly kusy starého smaltovaného plechu, které našla na skládkách odpadu. Kusy plechů spojuje svařováním a vytváří tak optimistické, humorné, přesvědčivé plastiky. S nadsázkou o sobě hovoří jako o „smetištní sochařce“. Náměty soch volí různé. Opakují se motivy andělů, lidské postavy, peřiny i kusů oblečení.^{55, 56}

Plotny, které dovařily (svařovaná smaltová ocel, 1997)

Jedno z mých oblíbených děl na první pohled připomíná již zmíněného Daniela Spoerriho. Plotny, které Věra Janoušková osvobodila ze spárů skládky, svařila k sobě a půvabně je doplnila barevnými poklicemi (**Obr. 8**). Divák tak může nabýt dojmu, že pod pokličkami probíhá vaření, na které hledí shora. Jednoduše získaný materiál, který je ve výsledku působivý a okázalý. Odpad, který upcyclací dostal v této asambláži nového užitku a získal zpět na své kráse.^{57, 58}

Dvacáté století bylo pro upcyclaci ideálním časem: Picassovy počátky nového způsobu modelace, dadaisté prahnoucí po náhodě a absurditách. Duchampova Fontána, která s sebou nesla vlnu nepochopení a opovržení. Noví realisté, kteří užívají předměty své doby a staví je do různých forem, kterými se snaží poukázat na realitu jiným, novým způsobem. Pohyblivé přístroje Jeana Tinguely výstavní prostor plný starých věcí, ožívajících v pohybu, který je jim často osudným. Nástěnné plastické obrazy zachycující prchavost všedních okamžiků Daniela Spoerriho, akumulace Armana a komprese Césara. To jsou jedny z nejdůležitějších mezníků tohoto období v prostorové tvorbě. U nových realistů ekologicko – materialistická tendence nekončí. I následující směry a tendence zahrnou díla obdobného charakteru.

⁵⁵ JANOUŠKOVÁ, Věra. *Věra Janoušková: já to dělám takhle; [koncepte a průvodní texty Jaromír Zemina; překlad do angličtiny Richard Drury; fotografie Hana Hamplová a autorčin archiv]*. Praha: Torst, 2001, s. 73

⁵⁶ *Portréty, Věra Janoušková* Interview. In: *ČT art*, neděle 3. 7. 2016,

Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1185083644-portrety/305291310220005-vera-janouskova-socharka/>

⁵⁷ JANOUŠKOVÁ, Věra. *Zastavení s Věrou Janouškovou: [Galerie moderního umění v Hradci Králové 24. ledna - 23. března 2008, Regionální muzeum a galerie v Jičíně 6. května - 15. června 2008]*.

Hradec Králové: Galerie moderního umění v Hradci Králové, 2008, 24 s.

⁵⁸ JANOUŠKOVÁ, Věra. *3 sochařky: Věra Janoušková, Eva Kmentová, Alina Szapoczniková : [Královský letohrádek, Pražský hrad 30. července - 2. listopadu 2008]* Praha: Art D - Grafický ateliér Černý ve spolupráci se Správou Pražského hradu, 2008, 58 s.

3 UPCYKLACE V UMĚNÍ 21. STOLETÍ

21. století je užívání běžných věcí a odpadového materiálu otevřenější. Podobná díla již nevzbuzují tolik údivu a pohrdání. Tedy alespoň u lidí, kteří se v umělecké oblasti pohybují dlouhodobě a mají kulturně historický přehled. Diváci z „nekulturní fronty“ bohužel taková díla často neuznávají. I ve svém okolí poznávám, že pro většinu těchto lidí je umělecké především to, co je pro lidské oči líbivé. Svědčí o tom také zprávy popisující, jak uklízečka znehodnotila instalaci výstavy. Nainstalované části objektu považovala za odpad po umělcích, který zanechali po přípravě výstavy. To jsou však extrémní, s trochou nadhledu, komické historky.⁵⁹

Upcyclaci v umění 20. století jsem věnovala pozornost především zahraničním umělcům. V oblasti umění 21. století se však zaměřím na umělce české. Jsou jimi: Kateřina Šedá, Jiří Černický, Kateřina Vincourová, Vendula Chalánková, Krištof Kintera a Markéta Vaňková.

⁵⁹IDNES.CZ a ČTK. In: *IDNES.cz* [online]. Praha, 2014 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: http://kultura.zpravy.idnes.cz/uklizecka-vyhodila-umeni-0hl-/vytvarne-umeni.aspx?c=A140220_114137_vytvarne-umeni_ob

3.1. Kateřina Šedá

Již v dětství Kateřině Šedé nezáleželo na tom jak obrázek, který nakreslila, vypadá. Více jí oslovoval následný proces. Co s obrázkem? Komu ho dát? Jako malá měla tendence své kamarády řídit. Byla přesvědčená o tom, že ví nejlépe, na co si hrát, co udělat, kam jít. Proto Kateřině přisuzovali spíše povolání ředitelky než umělkyně. Navzdory předpokladům dospělých absolvovala několik uměleckých škol a postupně našla cestu, jak skloubit obě tendence - umělecké i velitelské.⁶⁰

Nyní je známá svými projekty nejen u nás, ale především v zahraničí. Působivá tvorba této 39leté ženy není klasickým uměleckým dílem, se kterými se v galerii setkáváme běžně. Samotný umělecký akt nastává v realitě. Ve výstavním prostoru vidíme pouhý záznam, který nám má podstatu přiblížit. Ať už v podobě obrazů- grafů a nákresů, foto nebo video dokumentace. „Pozitivní gesta ve veřejném prostoru“ jsou uměleckou tendencí, ke které Kateřinu Šedou řadíme.⁶¹ Sociálně laděnými experimenty se snaží vyvést zúčastněné ze stereotypů nebo sociální izolace. Nejde však pouze o výzkumný experiment. Kateřina usiluje o trvalou změnu chování zúčastněných a to prostřednictvím jejich vlastní aktivity.⁶²

⁶⁰ ŠEDÁ, Kateřina. *Každý pes jiná ves: For every dog a different master*. Praha: Tranzit, 2008, s. 170- 172

⁶¹ ZÁLEŠÁK, Jan. *Umění spolupráce*. Praha: Akademie výtvarných umění, 2011, s. 217- 238

⁶² ŠEDÁ, Kateřina. *Kateřina Šedá (1977). Kateřina Šedá* [online]. [cit. 2017-03-31].

Dostupné z: www.katerinaseda.cz

Projekt *Bezdomovec* (2000)

Na počátku projektu stálo uvědomění, že pro širokou veřejnost jsou galeriemi obchodní domy. Kateřina se tedy nechá v jednom z obchodních domů zaměstnat. Během této doby se seznamuje s bezdomovcem, který žije ze zbytků salámů. Potají mu je nosí jedna ze zdejších prodavaček. Tu se zájem Kateřiny obrací ve směru muže bez domova. Uvědomí si, že muž žije v obklopení salámových slupek. Rozhodne se ze slupek vytvořit předměty, které bezdomovci chybí a slupky mu věnovat zpět v nové podobě (**Obr.:** 9-11). Svého záměru docílí a po pečlivém očištění ze slupek vytvoří: kabát, tašku, pásek a knížku. Věci, které muži bez domova chyběly.⁶³ To je pouhý příklad z tvorby této inspirativní tvůrkyně, jejíž sociální přesah je více než zřejmý.

64

⁶³ ŠEDÁ, Kateřina. *Bezdomovec* (2000). *Kateřina Šedá* [online]. [cit. 2017-03-31].

Dostupné z: www.katerinaseda.cz

⁶⁴Kateřina Šedá, *Bezdomovec* (2000)

3.2. Jiří Černický

„Snažím se vycházet ze zaběhnutých věcí, které jsou usazené, a já se je pokouším nějak rozvířít, aby z toho vznikla nová forma. Posunout tu ideu dál, a z ní pak teprve vzniká volba pro konkrétní médium.“⁶⁵

Výraznou, přesvědčivou, avšak obtížně zařaditelnou osobností naší současné scény je Jiří Černický. Konceptuální přístup, výraz, vypjatá gesta i svébytný humor, silné příběhy, adekvátní výrazové prostředky, vizualizace na hranici designu. Toto je pouhých několik aspektů vypovídajících o Černického tvorbě. Ptáme-li se po jednotící linii, pak se jedná o neutuchající téměř dětský údiv a otevřenost v komunikaci.⁶⁶

Častými tématy, kterými se Jiří Černický zabývá, jsou konkrétní mezinárodní situace a globální problémy. V českém prostředí však často není tento přesah doceněn.⁶⁷

Sony Garden (2000 - 2001)

Na ploše 290x 250x 50cm zpracoval tento autor v letech 2000 - 2001 znovu zahradu, která se skládá z funkčních monitorů (promítajících nudná videa postrádající hlubší smysl), malých součástek rozebrané elektroniky a především z drti, která vznikla rozdrolením větších kusů japonských výrobků značky sony. Černický tímto upcyklačním dílem reagoval na problém kontroverze historické identity s identitou moderní. Design produktů jakoby postrádal tradiční japonské rysy a přizpůsobil se vzhledu světových firem tohoto typu.⁶⁸

⁶⁵, AUTOR ČT24. Divoký sny Jiřího Černického udělaly ze Stalina pec na chleba. *Česká televize* [online]. Praha, 2016 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/1673431-divoky-sny-jiriho-cernickeho-udelaly-ze-stalina-pec-na-chleba>

⁶⁶KOLEČEK, Michal. Jiří Černický. *Artlist* [online]. [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://www.artlist.cz/jiri-cernicky-435/>

⁶⁷WOLHMUTH, Radek. *Art & antiques: váš průvodce světem umění*. Praha: Feive, 2016, (02), s. 12-15

⁶⁸ČERNICKÝ, Jiří. SONY GARDEN 2000 – 2001. *Jiří Černický* [online]. [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://cernicky.com/cs/slow-tech/sony-garden/>

Výstava *Divoké sny* (2016)

Již při prvním pohledu do prostoru pražské rudolfinské galerie jsem pochopila, že výstava bude jedním velkým zážitkem. Byla plná dobrých nápadů, humoru, absurdity, okázalosti. Divák neměl ani nejmenší šanci upadnout do monotónního procházení galerií. Mixér trčící z prostřed díla, mikrovlnná trouba, která chrlí blesky na Stalina... Někde je třeba se pro správný pohled na dílo sehnout téměř k zemi, opodál si lze k pozorování videa lehnout na vyvýšené místo, a pokud by to stále nestačilo, je tu možnost projet se i na kole.

Výstava *Divoké sny* je charakteristická vytvářením nečekaných spojení, přeměňováním původních významů a funkcí.⁷⁰ Nové útvary v podobě objektů, instalací a situací lze považovat jak za tradiční artefakty, tak za strategie konceptuálního či současného umění. Zařazení Černického do bakalářské práce o upcyklaci značí, že jsem se i u tohoto umělce setkala s využíváním (nejen) odpadového materiálu. Autor se nesoustředí na tvorbu tradičních uměleckých děl. Výstava je spíše jednou velkou hrou s materiálem, přetvářením či přeskupováním.^{71, 72}

Jednotlivá díla zapůsobí více na diváky zasvěcené danému oboru. V mém případě se jednalo o náhled do dějin umění.

⁶⁹ Jiří Černický, *SONY GARDEN* (2000 – 2001)

⁷⁰ WOLHMUTH, Radek. *Art & antiques: váš průvodce světem umění*. Praha: Feive, 2016, (03), s. 86- 87

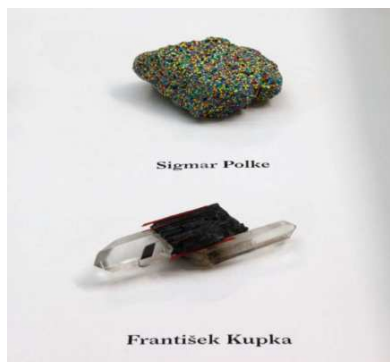
⁷¹ KORECKÝ, David. *Texty Divoký sny. Jiří Černický* [online]. [cit. 2017-03-31].

Dostupné z: <http://cernicky.com/cs/wild-dreams-gallery-rudolfinum/text/>

⁷² WOLHMUTH, Radek. *Art & antiques: váš průvodce světem umění*. Praha: Feive, 2016, (02), s. 12-15

Moderní minerály (2015)

Při pohledu na vitrínu z dále jsem neměla přílišný zájem o pozornější zkoumání jejího obsahu. Mezi tak živými a útočnými díly působila příliš klidně, snad by se dalo říci až nudně. Teprve při bližším pohledu na zvláštní „minerály“, se můj zájem zvýšil. Následně jsem s nadšením četla jména umělců a pozorovala minerály, které dokonale vystihovaly tvorbu autorů, po nichž byly pojmenovány. Docenění nápaditého, vtipného díla tak bylo nevyhnutelné. Možná si kladete otázku, zda se stále jedná o upcyclaci. I já jsem se této otázce neubránila. Stávající minerály dle mého úsudku byly upcyklovány přetvořením, přemalováním. Už samotná změna názvu nás utvrzuje v poznání, že se o upcyclaci jedná. Podobně jako u již zmiňované *Fontány* Marcela Duchampa.

73

⁷³Jiří Černický, *Moderní minerály* (2015)

3.3. Kateřina Vincourová

Další důležitou osobností, jejíž jméno by mělo zaznít, je jedna z nejnápadnějších žen na české umělecké scéně 90. let - Kateřina Vincourová. Její sochařské objekty jsou půvabné svou čistotou, jednoduchostí a přesvědčivým výrazem. Autorka zkoumá primárně otázky interiéru a exteriéru, možnosti času a pohybu, stálosti a nestálosti. Objekty jsou často realizovány jako dočasné instalace. Z čeho se její díla skládají? Bývají to především běžné předměty, se kterými se v dnešním světě setkáváme.

I Kateřina Vincourová dospěla k závěru, že lidé žijí uvnitř věcí, tedy přesněji uvnitř zboží. Zdůrazňuje také svou obavu o každodenní rituály, jejichž opakování upadá do stereotypní šedi.⁷⁴

Tato umělkyně, jak sama říká, se snaží o kresbu v prostoru. Jaký materiál si představit? Galanterní gumy, kšandy a podvazky, zipy, špendlíky, ale také hřebínky nebo plastové figuríny patřící za výlohy módních podniků... Takový výčet materiálů evokuje představu groteskního díla. Při pohledu však zjišťujeme, že tvorba Kateřiny Vincourové je jednoduchá, intimní. Autorka pracuje velmi intuitivně a často otevírá i své soukromí.^{75, 76}

⁷⁴HÁJEK, Václav. Kateřina Vincourová. *Artlist: Centrum pro současné umění Praha* [online]. Praha [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://www.artlist.cz/katerina-vincourova-328/>

⁷⁵Velký galanterní příběh Kateřiny Vincourové. POSPISZYL, TOMÁŠ. *LIDOVKY.CZ* [online]. 2011 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/velky-galanterni-pribeh-kateriny-vincourove-fn5-/kultura.aspx?c=A111216_145312_ln_kultura_btt

⁷⁶VINCOUROVÁ, Kateřina. Kateřina Vincourová Biography. *Kateřina Vincourová* [online]. [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://katerina-vincourova.net/biography>

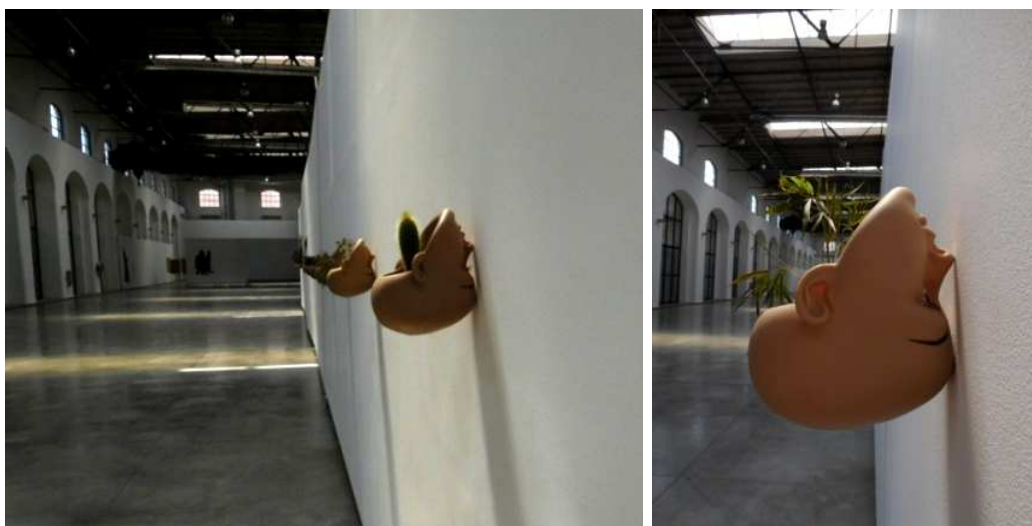
Výstava „*Kdykoliv si řekneš*“ (2016)

Ve výstavních prostorech naplněných tvorbou Jiřího Černického se mne zmocňovala živost, extravagance, neklid a rychlé střídání prožitků. Krásné prostory nové Fait gallery (Brno) společně s tvorbou Kateřiny Vincourové způsobovaly téměř opak. Klid, rozvaha, čistota, decentnost. I tato autorka užíváním banálních materiálů dociluje vyjádření mikropříběhů. Často vychází z osobní historie, vzpomínek nebo ze zájmu o neverbální komunikaci, gesta, dotyky.

Na tvorbě Kateřiny Vincourové je obdivuhodný cit a minimalistický vkus, které dokáže využít i v objektech tvořených nejobyčejnějšími věcmi.⁷⁷ (Obr.: 12, 13)

S péčí (2016)

6 hlav plastových figurín připevněných ke zdi galerie obsahuje šestero rostlin. Díky instalačnímu řešení vzdálenějších rozestupů má každá z hlav svůj osobní prostor. Může dýchat. Jako celek tak působí čistě a současně humorně. Upcyklování hlav v tomto případě spočívá v jejich využití k pěstování rostlin.

⁷⁷KATEŘINA VINCouroVÁ: "KDYKOLIV SI ŘEKNEŠ.". PACHMANOVÁ, Martina. FAIT GALLERY [online]. 2016 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <https://www.faitgallery.com/soucasne-a-planovane/events/139.html>

⁷⁸ Kateřina Vincourová, *S péčí* (2016)

3.4. Vendula Chalánková

Mou další velmi oblíbenou autorkou je jedna z nejvýznamnějších českých umělekyní současnosti Vendula Chalánková. Její tvorba je plná cynického humoru, absurdity a originality, které divákům nabízí skrze různá média. Malby, vyšívání, komiksy, ilustrace, instalace, performance... Náměty jsou: slasti i strasti konzumní společnosti, okolní dění a osobní život této mladé umělkyně. Jak nám tato témata předává? Často skrze trapné situace a okamžiky se kterými se každý setkal, ať už osobně, nebo skrze vyprávění svých blízkých. Vtipnost tak získává na důvěrnosti a divákovi je bližší, než kdyby se v podobné situaci nikdy neocitl.^{79, 80, 81}

Tvorba Venduly Chalánkové je pro mne velkou inspirací, která mne fascinuje a otevírá další obzory, kam až se dá v duchu umění zajít. V rámci rozsahu bakalářské práce nelze podrobněji rozebírat každé dílo tohoto charakteru. Alespoň zmíním několik děl, ve kterých shledávám přímé rysy upcyclace- *Betlémy* (2001- 2004), *Tašky POP* (2007), *Gauč* (2008), *Happy Birthday Jeff Koons* (2009).

Spotřebitelův Betlém (2001)

Betlémy, které vznikají v letech 2001 a 2004 byly určitou reminiscencí. Autorka vzpomíná na dětství. Společně s otcem sestavili betlém s obrázky od Josefa Lady, který byl jako příloha v časopisu. Betlém měl své místo na dřevěné překližce, kterou umístili pod stromeček.

Tak i v roce 2001 dojde na vystřihování postaviček, ohýbání a upevňování na dřevěnou překližku. Tentokrát se však nejedná o obrázky Josefa Lady, ale o produkty konzumní společnosti. Z krabice od mléka zůstane kráva, z krabičky od cigaret Camel- velbloud, jako Marie poslouží obrázek z kuliček do polévky, jedním z králů je princ z obalu od sušenek...⁸² (**Obr. 14**)

Na první pohled se jedná o dílo nepříliš zajímavého vzhledu, které působí přemrštěnou barevností a zdánlivě chaotickým uspořádáním až odpudivě. Na pohled druhý, už rozpoznáváme jednotlivé postavy

⁷⁹CHALÁNKOVÁ, Vendula. CV. *Vendula Chalánková* [online]. [cit. 2017-03-31].

Dostupné z: <http://vendulachalankova.cz/cv/>

⁸⁰HOLÝ, Tomáš. Zakázali mi prodávat náušnice s Ibalginem, říká výtvarnice Chalánková. *Lidovky.cz* [online]. 2014 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/zakazali-mi-prodavati-nausnice-s-ibalginem-rika-vytvarnice-chalankova-12k-/design.aspx?c=A140526_090240_In-bydleni_toh

⁸¹BANZETOVÁ, Michaela. Vendula Chalánková. *Artlist: Centrum pro současné umění Praha* [online]. 2014 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://www.artlist.cz/vendula-chalankova-5761/>

⁸²CHALÁNKOVÁ, Vendula. *PORTFOLIO > BETLÉMY, 2001-2004* [online]. [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://vendulachalankova.cz/item/betlemy-2001-2004/>

a myšlenka upozornění na současně vládoucí „Vánoce znáte z TV reklamy“ má svůj vtip a půvab. Upcyklováním běžných odpadových materiálů tak vzniká dílo, které vzpomíná, vypráví a zároveň upozorňuje na vliv médií a produktů, jimiž se obklopujeme.

Opět se tedy setkáváme s nutností otevřenosti diváka. Záleží na pohledu. Bude-li chtít, vtip i hodnotu předávaného sdělení nalezne. V opačném případě něco takového neuzná za umělecké dílo a odchází se značně pohoršeným výrazem.

Gauč (2008)

Tašky z vietnamské tržnice, vídala Vendula Chalánková ve svém okolí tak často, až si je sama oblíbila a několikrát využila pro vznik uměleckého díla. V tomto případě se jedná o gauč. Autorka tašky sešila a následně pouhým naplněním senem vznikl gauč i samostatná křesílka. Objekty ve výstavních prostorách byly k dispozici divákům nejen na odív, ale i k posezení.⁸³

84

Happy Birthday Jeff Koons (2009)

Nápadité dílo, běžných materiálů o nenáročné realizaci. Vtipný název zde, ostatně jako ve většině děl Venduly Chalánkové, hraje zásadní roli. Dary Jeffu Koonsovi jsou reakcí jak na jeho tvorbu s užíváním lesklých povrchů, tak na zdařilý prodej *Hanging Heart* za 23,6 milionů dolarů. Autorka zobrazuje tradiční způsob balení bonboniéry. Ve skutečnosti se však jedná pouze o desku, na které je vypnutý lesklý papír (tak jako plátno na blindrámu).⁸⁵ (**Obr. 15**)

⁸³CHALÁNKOVÁ, Vendula. *PORTFOLIO > GAUČ* [online]. [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://vendulachalankova.cz/item/gauc-2008/>

⁸⁴Vendula Chalánková, *Gauč* (2008)

⁸⁵CHALÁNKOVÁ, Vendula. 25: Happy Birthday Jeff Koons 2009. *Artlist: Centrum pro současné umění Praha* [online]. Praha, 2009 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://www.artlist.cz/dila/25-5776/>

3.5. Krištof Kintera

Na páté příčce v pořadí Art indexu letošního roku 2017 se stejně jako loni čteme jméno Krištofa Kintery. Prokazatelně tak lze říci, že se jedná o jednu z nejvýraznějších postav naší současné umělecké scény. Kintera se ve své tvorbě dotýká každodenních zkušeností, reaguje na sociální a politické problémy. Důmyslně využívá produktů masové spotřeby, ať už se jedná o plechovky, lampy, kola nebo třeba brambory.⁸⁶

We've got the power! / Máme na to/ (2003)

Použitý materiál: „300kg brambor, 250 párů zinkových a měděných elektrod, elektronika, displeje LCD, digitální hodinky, vše poháněno energií z brambor“.⁸⁷ Sestavením lidských postav z brambor, zapojením elektrod a elektroniky vzniká upcyklované dílo, které sice nemá nekonečné trvání, přesto je natolik působivé, že v naší paměti uvízne navždy (**Obr. 16**).

V rámci procesu upcyklace si však lze klást otázku, zda vznikem tohoto díla byla zvýšena hodnota brambor. Je hodnotnější sníst je nebo zažít jejich další schopnost elektrolýzy prostřednictvím uměleckého díla? Zde se pohybujeme již na osobní rovině. Zařazením objektu do této práce se přikláním k tezi, že se o upcyklaci jedná.

⁸⁶ ROČENKA ART+ 2017. Praha: Ambit Media, 2017, s. 14

⁸⁷ KINTERA, Krištof, Mariana SERRANOVÁ a Karel SRP. *Krištof Kintera*. V Řevnicích: Arbor vitae, 2012, s. 92

Za nezpochybnitelný příklad upcyklační tvorby Krištofa Kintery považují díla *Homegrown I* a *Homegrown II* (2003).

Homegrown I je objektem o výšce 250 centimetrů, který je vytvořen z hliníkové konstrukce, polyuretanové pěny a plechovek od piva Heineken. Zelené plechovky tak evokují vzrůst jakési rostliny.

Podobně i *Homegrown II* vzniká z ocelové a hliníkové konstrukce, olova, květináče a plechovek od Fanty. Výška tohoto objektu je celých 11 metrů. Použitím dvou barev plechovek vzniká palma s oranžovým kmenem i zelenými listy.^{88, 89}

90

⁸⁸ tamtéž s. 92 - 101

⁸⁹ ARTMIX, *Krištof Kintera*, Interview. In: ČT2, 29. 3. 2012,

Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10123096165-artmix/212562229000003/obsah/196796-kristof-kintera>

⁹⁰ Krištof Kintera, *Homegrown n. 1* (2003)

3.6. Markéta Vaňková

Se jménem této intermediální umělkyně jsem se seznámila teprve v nedávné době. Na Markétě Vaňkové je mi sympatická odvážnost a pestrost tvorby. Tedy její abstraktní i figurální malby, kresby, objekty, ready-made, akce i videa. Pro svou všestrannost během studia na Akademii výtvarných umění vystřídala hned několik ateliérů. Autorka se ve svých dílech soustředí na podstatné životní otázky, na vztah ke svému okolí, ale i k celému kosmu.

V rámci upcyklace zmiňují například objekt *Na cestu* (2016). Batoh, z něhož visí kabel s jackem, čekajícím na připojení zařízení, vyčnívají řídítka od jízdního kola, blatník. Jako celek nám evokuje těšení na výlet, na cestu. Dalšími díly, které je nutné alespoň zmínit, jsou instalace využívající pneumatik (**obr. 17**). A to pod názvy: *Formule Vagus / Záliv, Bonsai Bank, /Ležící/ Nora* (1999). Pneumatiky na kovových tyčích, plastové plachtě či na dřevě tvoří vzájemně jakousi komunikační křižovatku.

Při využití snadno dostupných materiálů tak vznikají díla, která bychom jen stěží v galerijním prostoru čekali. Přesto sklízejí úspěchy a svou okázalou surovostí vzbuzují zájem.^{91, 92, 93}

94

95

⁹¹NEKVINDOVÁ, Terezie. Markéta Vaňková: Pravděpodobně na poli. *PLATO* [online]. [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://plato-ostrava.cz/vernissazmarketa-vankova-pravdepodobne-na-poli/>

⁹²NEKVINDOVÁ, Terezie. Markéta Vaňková. *Artist: Centrum pro současné umění Praha* [online]. Praha, 2015 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://www.artlist.cz/marketa-vankova-2668/>

⁹³MOTTÝL, Ivan. Buddha uctěný bonsajemi z pneumatik aneb PLATO se loučí s Gongem skrze dílo Markéty Vaňkové. *Ostravan.cz* [online]. 2016 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://www.ostravan.cz/34637/buddha-ucteny-bonsajemi-z-pneumatik-aneb-plato-se-louci-s-gongem-skrze-dilo-markety-vankove/>

⁹⁴Objekt *Na cestu* (2016)

⁹⁵totéž

4 UCYKLACE VE VLASTNÍ TVORBĚ

Šetrivost, sběratelské tendence, kutilská tvorba, arteterapie... Tendence a projevy, které jsou mi vlastní, mne zavedly až k nepříliš užívanému pojmu upcyklace. Přetváření něčeho nehezkého na hezké, či neužitečného na užitečné, ve mne vyvolává pocit stvořitele „napravitele“.

Z pohledu kutilského jde o hledání využití věcí jinak. Jinak než je běžné, jinak než bychom možná čekali. Nepotřebné změnit na užitečné. Dalším stimulem k upcyklování jsou sběratelské tendence- tendence hromadit. Zlozvyk lidstva, který nemá konce. Konzumní společnost zajišťuje neustálý přísun nových produktů, zařízení, oblečení a všech věcí, které tak moc „potřebujeme“. Tak i já sbírám. Pořád něco sbírám. Často nemám s materiálem konkrétní plán, jen tuším, že se časem „bude hodit“.

Střádání materiálů- odpadů souvisí s jistou šetrivostí, spořivostí. Pohled na plýtvání (vodou, igelitovými sáčky apod.) je pro mne značně iritující až skličující. Snažím se tedy dodržovat ekologické zásady a chovat se šetrně k naší planetě. Dalším důvodem, proč vznikají díla níže popsaná je jistý druh arteterapie. Stříhám, lepím, skládám, roluji... Manuální činnost uklidňuje, dostává nás do příjemného stavu tvořivosti, kdy opomíjíme starosti a radujeme se z praktikující kreativity.

4.1. Výstava „Žijeme v tom“ (2017)

„Žijeme v tom“ je příhodným názvem pro výstavu, která má simulovat jakýsi upcyklovaný byt, se vším, co do něj patří, ať už mám na mysli obyvatele, možnost k posezení, něčeho k snědku, obrazy na stěnách, kachličky či tapety nebo dokonce domácí zvíře. Současně reaguje na skutečnost, že nás materiály neustále obklopují, neubývají, naopak začínají nás přerůstat- žijeme v nich.

Procesem upcyclace, ať už její pomocí vzniká funkční věc, které můžeme využívat (jako např.: *Polyvak*, *Pneumosed*, *Plechosed*) nebo umělecké dílo, které posouvá hodnotu jiným směrem a dává nám tak možnost náhledu na skutečnost z jiného úhlu pohledu (*Měsíční krajina*, *Brácha mi rozbil hrnek...*), pozdržujeme životnost věcí, materiálů a tím prospíváme životnímu prostředí.

„Donutil jsem se k tomu, abych si protiřekl a vyhnul se tak přizpůsobení vlastnímu vkusu“ Marcel Duchamp.⁹⁶ Podobně jako Marcel Duchamp stavím se i já k některým objektům, které budou v rámci výstavy prezentovány. Jemný, dekorativní styl, který je mi blízký, se dostává do konfrontace se surovostí, prostotou, jež má v sobě potenciál vyvolání hlubší reakce diváka- od možného zděšení, přes nepochopení až po odpor. Druhou možností je však prožitek „komického absurda“. Části populace je tato nepřilíh estetická forma umění blízká a nad podobnými výtvy se nepohoršuje. Naopak je obdivuje, cení si vtipu, nápadu a kuráže s jakou je dílo prezentováno. Realizovanou výstavou se snažím o zaujetí jak esteticky přitažlivými díly (fotografie *Trubky*), tak objekty, které působí právě opačným dojmem (*Pneumosed*).

⁹⁶GRAHAM- DIXON, Andrew. *Umění: velký obrazový průvodce*. Překlad Markéta Hánová. Vyd. 2. [Praha]: Knižní klub, 2014., s. 467

4.2. Střihám

Základní pravidla:

- stříhám pro radost, ne pro účel
- nemusí to být rovně
- námět volím sama, je výrazně estetický nebo výrazně odpudivý v porovnání s ostatními

Nemusí to být rovně. Přesné vyměřování mne unavuje, stříhání podle čáry stresuje. Ovšem, pokud se jedná spíše o činnost pro zabavení a potěchu než o výsledný produkt, je to jedna z mých oblíbených možností odpočinku. Náměty volím různé. Lidské výrazy, nohy, oči, zajímavé nadpisky a působivé kompozice.

Stříhání tohoto typu nastává obvykle ve spojení s delším sezením. Ať už se jedná o sledování filmu, povídání s rodinou nebo ležení při nemoci. Ruce, co potřebují pořádně něco dělat. Nevydržím dlouho nečinně sedět, poslouchat, povídat si, aniž bych nějakým způsobem nezaměstnala ruce. Při tradičním odpoledním posezení u šálku kávy беру staré papíry, krabice, letáky či časopisy a během povídání stříhám zajímavé fotografie, útvary. V případě krabic, tvrdších materiálů vznikají i užité objekty jako například *Klobouk Tatiana* (2016).

Nastříhané obrázky, fotografie, útvary či objekty kladu kolem sebe. Raduji se z tak estetických či abnormálně kýčových objevů. Po ukončení posezení se osudy výstřížků různí. Některé vyhodím, jiné nalepím do diáře, či sešitu sobě nebo někomu jinému, další uložím do složky s nadějí, že jejich čas teprve přijde.

Podklady pro koláže a další tvorbu

Šetrivost při míchání barev v průběhu malby se nevyplácí. Pokud barva nevystačí, nastávají horké chvíle hledání přesného odstínu. Nabízí se tedy snazší cesta - namíchat barvy více. Často se však stává, že po dokončení malby, zbývá na paletě její značné množství. Co s ní? Co s nimi? Zbývající barvu používám na přemalování krabiček od čajů, rýže či pracího prášku. Pro své minimalistické tendence oceňuji krabičku jednodušší barvy více, než je-li ověněna barevným efektním designem.

Na vytírání zbývající barvy jsem si zvykla natolik, že jsem hledala její využití i za školními zdi. V ateliéru však krabičky od již zmíněných produktů nevlastníme

a tak jsem použila kusy papíru či vlastní úřezky kartonu. Postupem času jsem vytvořila sadu vlastních barevných papírů, které se staly základem pro další tvorbu.

Kachličky (2016 - 2017)

Jak je popsáno výše, vznikla řada barvených papírů. Odstíny barev byly přímo závislé na námětu malby. Lehce tak odlišíme například období maleb o zadání zátiší Giorgia Morandiho.

Z papírů jsem vystříhala čtvercové formáty o rozměru 9x 9cm. Následným vyskládáním vznikla jakási kachličková část stěny, kterou bude možno vidět i ve výstavním prostoru.

Svatba krásně a rychle (2017)

Snad v žádném bytě nechybí fotografie z nejvýznamnějších životních událostí. Mezi takové řadíme i svatbu. Pro výstavní prostor jsem si vypůjčila tváře rychlobruslařky Martiny Sáblíkové a krasobruslaře Tomáše Vernera. Papírová, respektive kartonová svatba vznikla jednoduše při relaxačním stříhání, kdy se tyto naše české sportovní legendy ocitly na zemi vedle sebe. Jejich nastrojené úsměvy mi evokovaly svatební pózování. Postavám jsem tedy vystříhala svatební oblečení a upevnila na místo sportovního oděvu. Vystřižená písmenka „A N O“ jsem nalepila do komiksových bublin a následně vše upevnila na odřezek kartonu. Světle mentolová barva byla přebytkem pro pozadí Morandiho zátiší.

V rámci výstavy funguje tento objekt jako vzpomínkové album na významnou životní událost. **(Obr. 18)**

Falešný polaroid (2017)

Žijeme v obklopení fotografií. Ve svých domovech je máme vystavené na poličkách či pověšené na stěnách. V rámci výstavy „Žijeme v tom“ tak budou falešné polaroidy rovněž zabírat část tohoto improvizovaného upcyklovaného bytu.

Při odkládání vystříhaných fotografií kolem sebe, samovolně vznikaly soubory s podobným vizuálem či tématikou. Nohy, oči, ústa, ruce a pupky. Jen málokterý výstřížek obsahoval celý obličej nebo dokonce celou postavu. Při vyskládání ucelených souborů na bílou plochu připomínaly polaroidy.

Každý výstřížek má však jinou velikost. Aby byla iluze polaroidu úplná, nafotila jsem jednotlivé výstřížky a upravila je v grafickém programu do polaroidové podoby. Vystavené polaroidy tak prošly postprodukcí, která na první pohled zůstává skryta.

4.3. Lepím

Hnízdo (2015)

Špejle nabarvené pomocí anilínových barev jsem rozlámala na několik částí. Slepáním mnoha takto získaných kusů vzniklo hnízdo, kam jsem umístila ptáka z (nevypálené) keramické hlíny. Vytvořené zázemí je otevřené, aby poskytovalo pohodlí, bezpečí a ochranu, ale zároveň umožňovalo svobodný rozlet. V rámci výstavy plní tento objekt roli domácího zvířete. Práce vznikla v rámci prvního ročníku jako „volný autoportrét“.

Rozdělení (2016)

S lepáním jsem pokračovala i v rámci prostorové tvorby druhého ročníku. Ze starých novin a letáků jsem za pomoci škrobu vytvořila tři zvířecí hlavy- jezevce, lišky a zajíce. Projekt byl prezentován pod názvem *Rozdělení*. Hlavním důvodem bylo zamýšlení se nad otázkami rozdělování světa. Ať už pomocí lidských hranic nebo třeba jen jiného názoru. Vyznačování hranic svého území považuji za jistý zvířecí pud. S ohledem na tuto podobnost jsem přenesla naši lidskou „rozdělenost“ na představu, jak by se projevila, u lesní zvěře. Hlavy jsem vyfotografovala na potomcích majitelů daného území. Současně byl vystavován plán lesa, kde byla zaznamenána jména i jasné hranice, kde začíná a končí území jednotlivých vlastníků. **(Obr. 19)** Na výstavě jsou k vidění GIFY z autentického prostředí. **(Obr. 19)**

4.4. Skládám

Vytváření jednotné plochy za pomoci totožného prvku vnímám jako projev jakéhosi propojení maximalismu s minimalismem. Pro ono dílo je třeba většího počtu stejného kusu, přesto výsledek má velice jednoduchou čistou podobu.

Zrcadlo (2017)

Téměř každá potravina, každý produkt je uzavírán do ochranných obalů. Stejně tak tomu je u obalů od EKG elektrod. Po rozstřížení a převrácení získáváme stříbrnou plochu podobných rozměrů. Ideální pro vytapetování rozměrné plochy upcyklovaného bytu. Dílo bude mít ve výstavním prostoru instalační podobu rastrové stěny.

Měsíční krajina (2017)

Některé potraviny či produkty mají obalů hned několik. Mezi takové patří hermelíny. Papírová krabička ukrývá sýr zabalený v dalším papíru. Tyto lesklé čtvercové formáty vedle sebe tvoří zajímavou plochu, jež svými kruhovými středy připomíná měsíční krátery. Instalace je z toho důvodu nazvána Měsíční krajinou. Krajinou o které možná ve svém bytě přemýšlíme nebo alespoň pozorujeme z velké dálí její miniaturní podobu.

Jogurt (2017)

Obyvatelé výstavního bytu snídají často jogurty. Kelímky, hliníková víčka, den za dnem přichází. Stejně jako u velké části naší populace. Víčka, která odhazujeme, mají lehce tvarovatelnou funkci. Prvním krokem je dokonalé vyhlazení hliníkového víčka, následuje skládání do požadovaného tvaru. Z těchto kusů opět vzniká jedno velké jogurtové víčko.

4.5. Tvořím

Polyvak (2017)

Polyvak vznikl z polámaných polystyrenových desek, které bez povšimnutí ležely na půdě a z látek, které jsem koupila ve výprodeji v second handu. Do šrotovacího přístroje jsem po úpravách a vylepšeních, o které se postaral můj otec, vložovala nalámané části polystyrenových desek. Přístroj je drtil na drobné kuličky, které proudily do pytle, jenž byl na stroji upevněn.

Látky jsem sešila do tvaru polštáře, a to z důvodu praktického využití. Nyní lze Polyvak rozprostřít jako polštář, kam se pohodlně usadí více lidí, nebo jej postavit a užívat jej jako křesílka pro jednoho člověka. Práce na Polyvaku trvala necelý týden a náklady byly méně než 100Kč. Na výstavě má úlohu ryze funkční. Sloužit bude hostům k posezení se změnou úhlu pohledu na výstavu.

Plechosed (2017)

Tento objekt sloužící k sezení byl sestaven z cca 40 kusů plechovek, dvou trojúhelníkových odřezků dřevěné desky, kusů koberce a látky. Plechovky jsem, za pomoci lepicí pásky, spojila do tvaru trojúhelníku. Tento průběžný stav jsem zachytila na fotografii. Při spojení dvou trojúhelníkových dřevěných odřezků jsem získala zajímavý tvar a následně doplnila plehovkami tak, aby kopírovaly okraje dřevěných desek. Ve výstavním prostoru je možnost posezení na tomto objektu.

Pneumosed (2017)

Pneumosed je posledním z trojice funkčních objektů. Poněkud duchampovské dílo je prostou kombinací dvou starých pneumatik a tvrdé zahuštěné polystyrenové desky tvoří na první dojem okázalý kus, který by jen stěží někdo ve výstavním prostoru čekal. Ani já jsem jej nečekala. Původním záměrem bylo ušít látkový povlak se zajímavým dekorem, pod kterým by byl objekt skryt a zůstal tak na pohled působivým. Po konzultaci s vedoucím práce jsme dospěli k závěru, že objekt lépe vynikne právě ve své prostotě a surovosti. Přiznáním materiálu tak divákovi nabízím bezprostřední pohled „pod pokličku“, na rozdíl od jiných objektů.

Inspirací pro ponechání této formy byla také již zmíněná díla Markéty Vaňkové.

4.6. Využívám

Gumpovy bonbóny (2017)

Aby obyvatelé bytu měli co jíst, jsou ve výstavním prostoru připraveny i sladké pochutiny. Devět sádrových odlitků, jejichž tvar je ovlivněn specifickým vymačkáváním bonbónu z bonboniéry, by mohly být nazvány „Měla to být mozaika“.

Mozaika skutečně vznikla. Její vypracování trvalo několik dnů. Byla tvořena na starší dřevěné desce za pomoci střepů kachliček, které jsem posbírala na lesní cestě během procházky o dovolené. Tyto kusy čekaly na využití několik let, ale díky bakalářské práci jsem je konečně zapojila do tvorby. Nastávaly různé komplikace se sádrou i upadáváním kachliček po přilepení tavnou pistolí, přesto se podařilo mozaiku dokončit. Při posledním sádrování upadlých částí mi zbylo jisté množství sádry. Jako obvykle jsem ji nechtěla vyhodit, ale využít a tak jsem v ateliéru sáhla po plastovém vnitřku bonboniéry a zbytek sádry do něj rozprostřela. Bonbóny, které vznikly, jsem si oblíbila. Mozaika oproti nim působila jako laciný podbíživý kus, který nemá sdílnou hodnotu.

Neplánovaný objekt vynáší na světlo další paradox. Mozaika, trvajíc několik dní se ukázala být méně cenou, než bonbóny, jejichž výroba trvala maximálně dvě minuty a vznikla pouze z tendence využití zbytku, který by byl vyhozen.

Jeff Koons 2047 (2017)

Není vždy nutné vytvářet věci nové. Často stačí použít něco starého a pouze přidat, doplnit, přetvořit. Výsledek je stejně dobrý, jako u věcí nově vzniklých. Příkladem je tato busta. V klasickém provedení setrvala na mé skříni a postupem času přestávala být atraktivní. Když jsem jí vytvořila brýle z lesklého materiálu, působila zcela jiným dojmem. Proto jsem jí kromě brýlí vytvořila i lesklý oděv. Ve výstavě hraje tato busta roli majitele bytu.

Pořád dokola (2017)

Vlakové či autobusové jízdenky, nákupní paragony, tištěné dokumenty na jedno použití... papíry, papíry, papíry. Pořád dokola. Ubývají, přibývají. Nemají začátku ani konce.

Soubor objektů geometrického charakteru, reflektuje nekonečnost přibývání (a odcházení) materiálu. Zamýšlela jsem se nad využitelností paragonů z obchodních řetězců a vlakových jízdenek, které se hromadí obdobným tempem. Nejideálnější se zdálo jejich srolování a následné spojování. Tento postup jsem začala aplikovat i na další papíry, které byly na vyhození. „Ruličky“ lze snadno spojit a formovat do různých útvarů. Díky lehkosti materiálu mohou viset v prostoru. Soubor závěsných objektů, je variací na jeden základní tvar. Postupně přibývajících spojnic značí již zmíněný nárůst, nekonečného přibývání odpadu. Ve výstavním prostoru je lze chápat jako pavučiny nebo závěsy, či pouze jako „papíry“, kterých máme doma kvanta.

Pavouk (2017)

V našich domech žijí také pavouci. Tito nepřilíš vítaní obyvatelé nás pozorují ze svých úkrytů. Pokud se svěsí dolů, není to příjemné překvapení. Ve výstavním prostoru se s několika takovými spolubydlícími nevyhnutelně setkáme.

4.7. Fotím

Ve fotografiích zkoumám vztahy tradičních forem a předpokladů, komunikaci rozbitých kusů nádobí, ale i náměty všedního dne. Toto uplatnění upcyklace je především prostým záznamem vzniklé reality. Za pojící linii pro všechny tyto snímky považuji roli náhody. Neplánuji, jak se rozbije hrnek, jak zchladnou uvařené těstoviny, ani jak nakrojím chleba. Nahodilost, neopakovatelnost, paradox, či nezáměrná chyba mne provokují k zachycení daného jevu.

Trubky (2015)

Při pohledu na pravidelný útvar těstovin se zamýšlím nad formováním a rolí předvídání v našich životech. Často očekáváme, jak něco dopadne, jaký bude výsledek či důsledek. Jsme řazeni do bublin, forem, celků a obtížně se dostáváme do vedlejšího pole. Formuje nás prostředí, rodina, škola, ale také my sami. A to zejména rozhodnutím, co nás bude formovat více či méně.

Těstoviny jsou podceňované. Tato fotografie je několikanásobným protestem. Protestem proti jejich znevažování, vnímání za pouhou rychlou přílohu a současně stavění se do opozice vůči tradiční formě. Cokoli netradičního je často okolím vnímáno jako něco negativního, nebezpečného nebo alespoň obtížně přijatelného. Takto tvarované *Trubky* jsou právě onou netradiční formou, která nese značně provokativní charakter.

Brácha mi rozbil hrnek (2016)

Bílá, tichá, prázdná. Tak působí jedna polovina hrnku. Z druhé části na nás přímo hledí kočka. Tedy tato část je dominantnější, dá se říci, že k nám promlouvá a vztahuje na sebe pozornost. Zdá se těžko uvěřitelné, že se hrnek rozdělil na dva kusy tímto způsobem. Nyní jej užívám jako výstavní kus. Zvyšuji tak jeho hodnotu, která se rozbitím zdánlivě snížila- z hlediska funkčnosti. Z estetického pohledu hodnota značně stoupla. Hrněk jsem dostala darem a pro rčení „darovanému koni na zuby nehleď“ jsem si jej nechala. Přesto jsem raději užívala designově zajímavější kusy. Rozbitím však získal hrnek na příběhu a začala jsem o něm uvažovat jinak. O dvou částech, které spolu komunikují a navzájem se doplňují, aby mohla vzniknout určitá harmonie. Ve výstavním prostoru plní roli běžného nádobí.

Snídám müsli (2016- 2017)

Jako v každé zabydlené domácnosti, nemůže ani v této chybět několik kusů špinavého nádobí. Soubor fotografií vznikl na základě zaujetí map, které zůstávaly po dojedení mé oblíbené snídaně- jogurtu a müsli. Mapy čar jsou zcela nahodilé. Aby nebyla mysl manipulována vědomím o záměru vyfocení výsledného nádobí, nefotím sérii pravidelně. Teprve po dojedení zvážím, zda prázdnou misku vyfotím. Fotografie „posnídaňových“ map, tvoří soubor obsahující jakýsi shodný rytmus. **(Obr. 20)**

4.8. Vidím jinak

Zamýšlím se nad radostí z maličkostí. Jak se z běžných věcí dá vytvořit cokoliv. Umělecké dílo, užitečná věc nebo třeba jen jakási hračka. O vzniku dvou takových hraček vypovídají následující gify:

Chlebák (2015)

Pouhé nedoříznutí chleba zapříčinilo, že lze horní díl převracet nahoru, dolů, dokud neupadne. To se však nestane... Při přistání ukrojené části na svém původním místě bychom jen při detailním pohledu uviděli nakrojení. Na fotografii mnoho lidí nerozpoznává, co vlastně ruka drží. Proto je prezentována ve spojení s gifem, který záhadu vyjasňuje. **(Obr. 21)**

Vajca- Spolu, sami (2015)

Čím je zvýšené hodnota vajíček? O jaké jiné využití se jedná? Tyto otázky jsou na místě. Zda se jedná o upcyclaci je zde na individuálním zvážení. Zachycení pomocí GIFU má za důsledek prodloužením jejich životnosti. V tomto okamžiku navíc přejímala roli hračky, nikoliv potraviny. Proto z mého pohledu o upcyclaci jde. Vajíčka jsem snědla, GIF zůstává a jednoduše k nám promlouvá. Nekonečné káči, které se točí, točí, kolíbají. Vajíčka, která spolu skrze pohyb komunikují, přesto však mlčí, protože se vzájemně mívají a nikdy se nedotknou. **(Obr. 22)**

Výstava „Žijeme v tom“ bude obsahovat širší pole tvorby. Další vznikající objekty však budou k vidění pouze v prostorách galerie.

5 VYUŽITÍ UPCYKLACE VE VÝTVARNÉ VÝCHOVĚ

Užívání odpadového materiálu ve výtvarné výchově je poměrně častým jevem. Výhodou je dostupnost materiálů a finanční nenáročnost. Ať už je dítě z jakékoliv sociální vrstvy, věci tohoto charakteru doma s největší pravděpodobností nalezne. Dalším pozitivem užití upcylace ve výtvarné výchově je ona ekologická osvěta. Během četných pedagogických praxí, ať už při studiu střední školy, tak při studiu na UHK, jsem se s recyklováním odpadových materiálů setkala hned několikrát. Velká zvířata z PET lahví, plastové květiny, narcisové květy z prokladů na vejce, zvířátka malovaná na ruličky od toaletního papíru nebo třeba kašírované kusy nádobí.

Možného využití je zkrátka nepřeberné množství. Není však nezbytně nutné dětem dávat přesná zadání. Při libovolném zpracování téhož materiálu lze u dětí podporovat jejich vlastní tvořivost, fantazii a přemýšlení nad využitím, proměně. Současně se žáci aktivní formou mohou dozvědět o smyslu třídění odpadu, o rozdílu mezi recyklací a upcylací a především mohou zažít, že z věcí, které běžně vyhazují do odpadkových košů lze vytvořit i něco pěkného nebo užitečného.

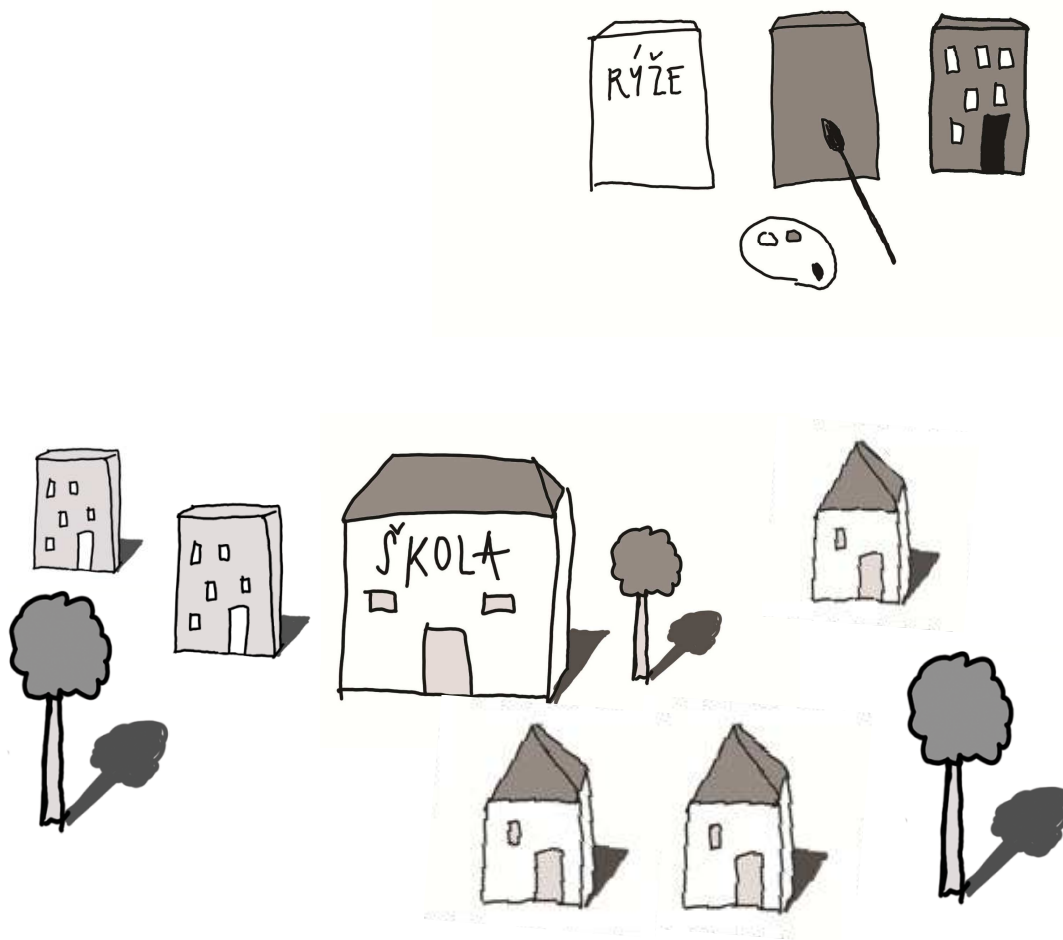
Tuto část bakalářské práce věnuji několika nápadům, návrhům na realizaci upcylačních strategií ve výtvarné výchově na ZŠ.

5.1. Městečko

Kartonové krabice se v domácnosti hromadí v různých velikostech, počínaje krabičkami od sirek, čajů, rýže až po velké krabice od pracích prášků. Jednou z variant jak tyto krabice lze využít je vytvoření jednoho společného městečka. Postup je jednoduchý. Krabice potřeme akrylovou barvou, namalujeme rysy panelových a rodinných domů, případně potřebných institucí (nemocnice, škola...). Následně můžeme vytvořit okolní prostředí, kam budovy zasadíme.

Městečko však nemusí vznikat jako forma klasické práce na dvě hodiny výtvarné výchovy. Lze jej použít jako projekt na celé pololetí. Na začátku roku je třeba přinést krabičky, které napříč několika měsíci můžeme potírat barvou, jejíž přebytek zůstal na paletě. Budova tak získá základní barvu fasády, v budoucnu postačí domalovat detaily.

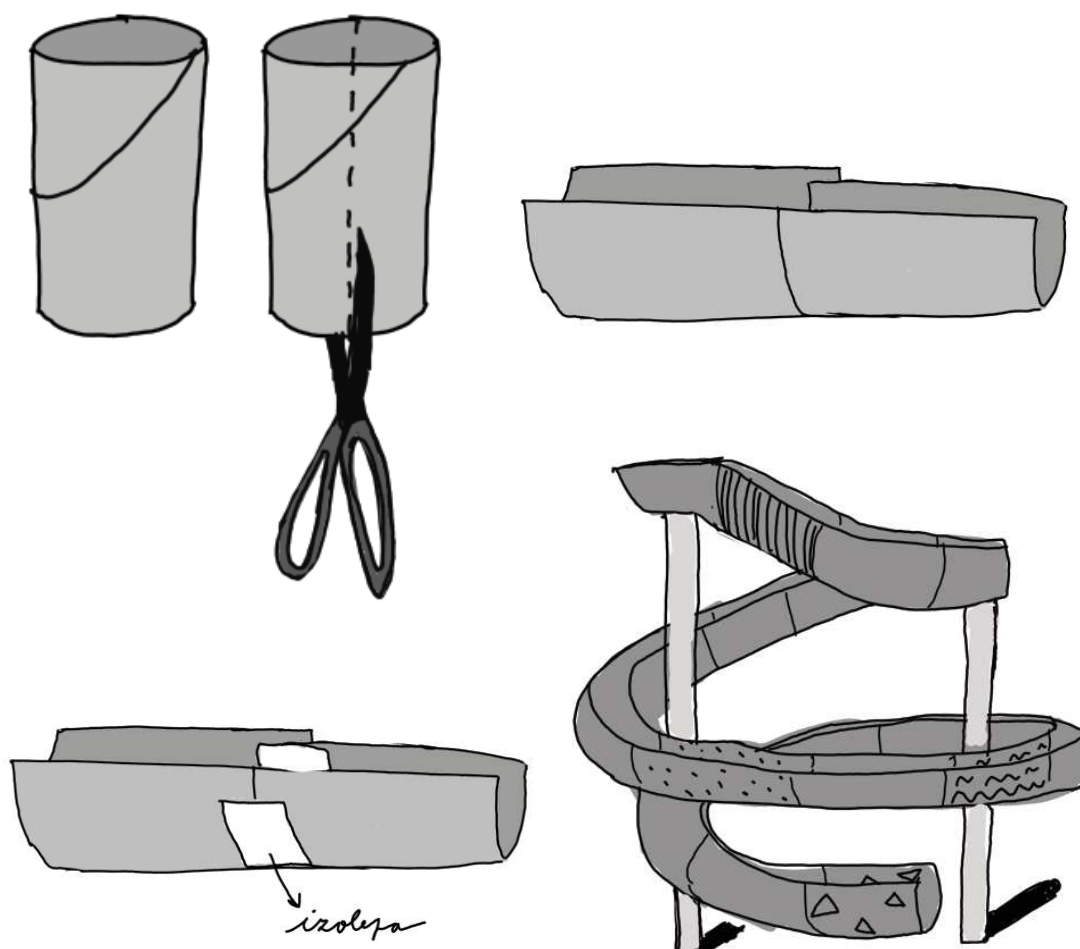
Výhodou tohoto dlouhodobého projektu je možnost další činnosti pro žáky, kteří stihli hlavní náplň hodiny dříve než ostatní, ať už se bude jednat o tvorbu budov nebo okolního prostředí. **(Obr. 23)**

5.2. Kuličková dráha

Ruličky od toaletního papíru jsou mnohostranně využitelným materiálem. Dají se snadno zmačkat, ale zároveň dokážou vytvořit pevnou plochu. Jednou z možností práce s nimi je vytvoření kuličkové dráhy.

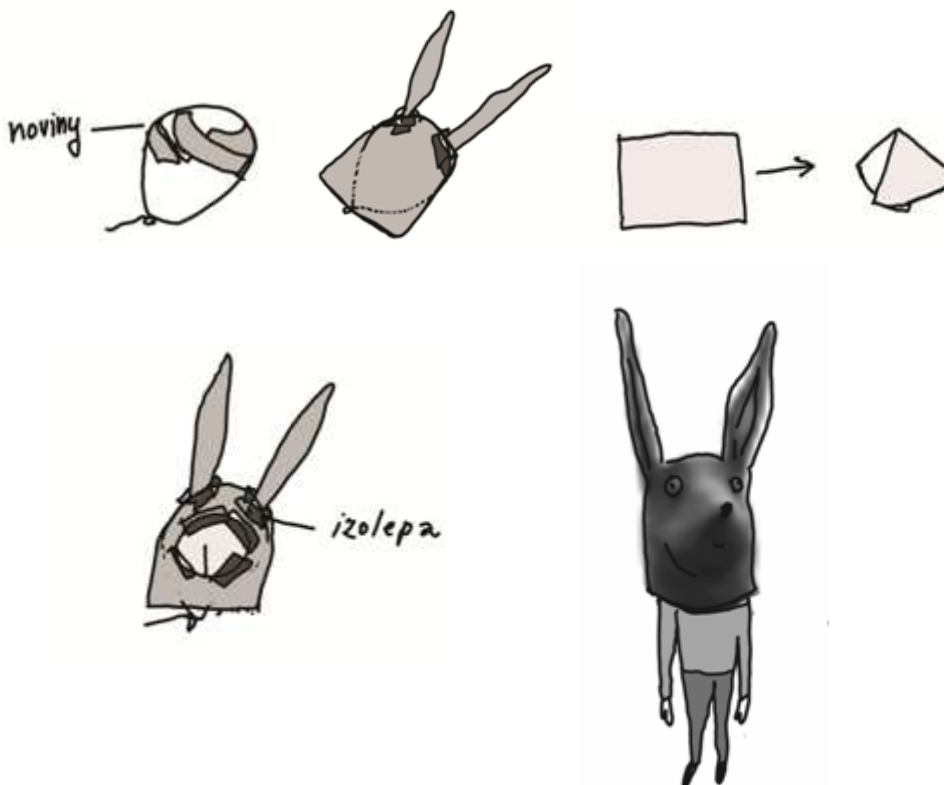
Postup: Ruličky rozstříháme podélně tak, aby vznikly dvě stejné části. Pomocí lepicí pásky slepujeme části k sobě a volíme tak trasu, kudy na konci tvoření pojede kulička. Je tedy možné vytvářet různé zatáčky, sesuny apod. Aby dráha stála, podepřeme ji v potřebných místech nerostřihanými ruličkami, které pečlivě slepíme k sobě a upevníme přímo ke kuličkové trati. Celou dráhu můžeme dozdobit pomocí fixů či barevných izolep. Poté už může zábava začít. (**Obr. 24**)

5.3. Zvířecí masky

Zdlouhavější a o poznání náročnější aktivitou je výroba kaširovaných masek. Podoba těchto masek může být různá. Já volím zvířecí tematiku. V kolektivu třídy tak může vzniknout soubor lesní zvěře nebo třeba exotičtější uskupení ze zoo. Masky mohou být dále využity při besídkách, školních hrách.

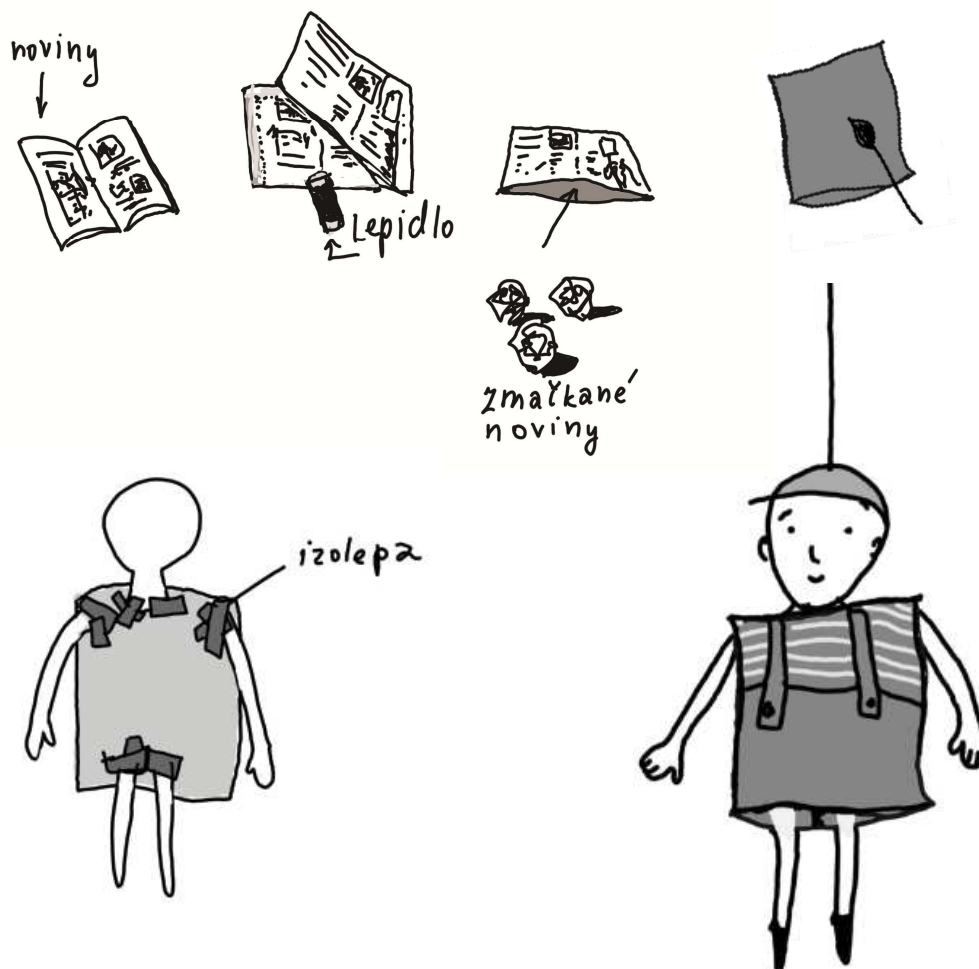
Postup: Novinový papír rozstříháme na pruhy o velikosti cca 20x 6 cm. Dle návodu připravíme škrob, nafoukneme balónek. Pruhy novinového papíru namáčíme ve škrobové směsi a lepíme na nafouknutý balónek. Takto postupujeme, dokud nepokryjeme požadovanou část balónku. Po druhé vrstvě necháme zaschnout. Pokračovat lze tedy až za několik dnů. Po uschnutí novinového papíru připevníme na masku pomocí tenkého kartonu (příp. tvrdší čtvrtky) charakteristické rysy zvířete. Lze použít lepicí pásku. Po tomto kroku opět pokládáme vrstvu novinového papíru. Vhodné jsou ještě alespoň tři další vrstvy. Vyšší počet je potřebný zejména v místech přilepení nových částí z kartonu. Po zaschnutí, které bude opět trvat několik dnů, přichází na řadu barvy. Pomocí akrylových barev dotvoříme masky dle naší fantazie, vkusu. (Obr. 25)

5.4. Břichácci

Jedním z autorů, kteří publikovali nápady na tvoření s dětmi z odpadových materiálů, byl Zdeněk Petržela. Z jeho knihy *Nové nápady pro starý papír*⁹⁷ se inspiroji nápadem na výrobu polštáře z novinového papíru. Postup volím stejný. Na místo polštáře je však námětem lidská postava.

Z kartonu vystříháme tvar zakulaceného obličejce. Novinový papír bude tvořit tělo. Vystříháme 2 velké tvary (těla) - ovály, či obdélníky, které slepíme po okrajích. Lepidlo nenanášíme po celém obvodu. Vynecháme takový kus, abychom mohli pohodlně dovnitř vkládat ruku, v níž bude další novinový papír. Zbylé listy tedy zmačkáme a vkládáme do břicha, dokud není dostatečně velké. Teprve poté zalepíme i zbývající otvor. Následně připevníme hlavu, ruce a nohy, které jsme vystříhali ze stejného kartonu. Na závěr pomalujeme akrylovými barvami dle fantazie dětí, případně dle charakteru zadání (o jaké panáčky se jedná). (Obr. 26)

⁹⁷ PETRŽELA, Zdeněk. *Nové nápady pro starý papír*. Praha: Portál, 2008, 167 s. ISBN 978-80-7367-478-6.

ZÁVĚRY

Upcyklace- známá neznámá. Při zkoumání moderních dějin umění zjišťujeme, že se s touto tendencí využívání běžných materiálů, či přetváření, až s jakýmsi procesem znovuzrození věcí, setkáváme v poměrně širokém rozsahu. Přesto ani umělci sami ve své době nevěděli, že pro tento typ tvorby vznikl termín „Upcycling“. Ani v dnešní době není o pojmu příliš velké povědomí, navzdory četnosti s jakou se v našem okolí vykytuje.

Díky psaní této práce jsem nabyla uvědomění, jak široký rozptyl médií je možno upcyclaci věnovat. A priority se nabízí tvorba prostorových objektů. Jak již bylo zmíněno, i cesty tohoto vyjádření mají různé podoby. Od pouhého definování názvem přes asambláže, drcení, svařování až po rozměrné instalace složené z produktů konzumní společnosti.

Prostorové zpracování však není jedinou cestou. Další možností je například zachycení upcyklace pomocí fotografie, vytvořením GIF animace, popřípadě postproduktivní práce s digitálním tiskem.

Cílem neméně podstatným bylo upozornění na zacházení s odpadovým materiálem spojené se snahou o apel na zlepšení našeho ekologického vnímání a jednání. Zvláště tedy na současné i budoucí pedagogy, kteří mohou ovlivnit další generace a to i zábavnou formou, kterou nabízí svět upcyklace. K tomuto záměru mohou jako inspirace sloužit jak díla vzniklá pro výstavu, tak i několik tvůrčích nápadů pro využití ve výtvarné výchově.

V bakalářské práci bohužel nejsou uvedena všechna díla, která budou prezentována v rámci výstavy „Žijeme v tom“. Důvodem je mimo jiné četnost instalačních objektů, které budou vznikat přímo v prostorách galerie a to až v době po odevzdávání tištěného textu.

Upcyklace skýtá nepřehledný počet možností tvůrčího zpracování i velké množství využitelných materiálů. Tato práce by mohla být rozšířena jak o další příklady tvorby umělců z minulosti a současnosti, tak o další metodicky zpracované příklady využitelné ve výtvarné výchově.

Doufám, že i tato omezená část výběru byla přínosem nejen pro mne, ale i pro ostatní čtenáře.

Seznam literatury

- AUJEZDSKÝ, Jiří. Upcyklace: Postmoderní směr efektivního hospodaření se zdroji. *ODPADOVÉ FÓRUM: Odborný měsíčník pro průmyslovou a komunální ekologii*. Praha: České ekologické manažerské centrum, 2016, 17. ročník (6), 44 s.
- BARCHÁNEK, Michael. Pojem odpad. *Odpadové fórum: odborný měsíčník o všem, co souvisí s odpady*. 2006, (6), 40 s.
- BOURRIAUD, Nicolas. *Postprodukce*. Praha: Tranzit, 2004, 106 s. Navigace. ISBN 80-903452-0-4.
- EDWARDS, Antonia. *UPCYCLIST: RECLAIMED AND REMADE FURNITURE, LIGHTING AND INTERIORS*. New York: Prestel Publishing, 2015, 255 s., ISBN 978-3-7913-4950-3.
- FARTHING, Stephen. *Umění od počátku do současnosti*. V Praze: Slovart, 2012, 576 s., ISBN 978-80-7391-622-0.
- GERLINGS, Charlotte. *100 největších malířů: cesta od Fra Angelica k Andymu Warholovi*. Praha: Deus, 2008, 208 s. ISBN 978-80-87087-47-3.
- GRAHAM- DIXON, Andrew. *Umění: velký obrazový průvodce*. Překlad Markéta Hánová. Vyd. 2. [Praha]: Knižní klub, 2014., 612s., Universum. ISBN 978-80-242-4494-5
- Hájek, Václav. *Kde končí obraz? Obrazy v rámech, obrazy bez rámu a rámy bez obrazu*. In: Hanáková, Petra (ed.). *Výzva perspektivy. Obraz a jeho divák od malby quattrocenta k filmu a zpět*. Praha: Academia, 2008. s. 216
- JANOUŠKOVÁ, Věra. *Věra Janoušková: já to dělám takhle; [koncepte a průvodní texty Jaromír Zemina; překlad do angličtiny Richard Drury; fotografie Hana Hamplová a autorčin archiv]*. Praha: Torst, 2001, [73] s. ISBN 80-7215-162-2.
- JANOUŠKOVÁ, Věra. *Zastavení s Věrou Janouškovou: [Galerie moderního umění v Hradci Králové 24. ledna - 23. března 2008, Regionální muzeum a galerie v Jičíně 6. května - 15. června 2008]*. Hradec Králové: Galerie moderního umění v Hradci Králové, 2008, 24 s. ISBN 978-80-85025-72-9.
- JANOUŠKOVÁ, Věra. *3 sochařky: Věra Janoušková, Eva Kmentová, Alina Szapocznikowá : [Královský letohrádek, Pražský hrad 30. července - 2. listopadu 2008] = 3 women sculptors : [Royal Summer Palace, Prague Castle,*

30 July - 30 November 2008. Praha: Art D - Grafický ateliér Černý ve spolupráci se Správou Pražského hradu, 2008, 58 s. ISBN 978-80-903876-3-8.

- KOLEKTIV AUTORŮ. *Art & antiques: váš průvodce světem umění*. Praha: Feive, 2016, (02), 96s. ISSN 1213-8398.
- KOLEKTIV AUTORŮ. *Art & antiques: váš průvodce světem umění*. Praha: Feive, 2016, (03), 96 s. ISSN 1213-8398.
- KOLEKTIV AUTORŮ. *ROČENKA ART+ 2017*. Praha: Ambit Media, 2017, 68 s., ISSN 1805-2193.
- KINTERA, Krištof, Mariana SERRANOVÁ a Karel SRP. *Krištof Kintera*. V Řevnicích: Arbor vitae, 2012, 277s., ISBN 978-80-87164-96-9.
- PETRŽELA, Zdeněk. *Nové nápady pro starý papír*. Praha: Portál, 2008, 167 s. ISBN 978-80-7367-478-6.
- PROKOP, Vladimír. *Kapitoly z dějin výtvarného umění*. Sokolov: O.K. - Soft, 2003, 67 s. ISBN 8023803778.
- RUHRBERG, Karl, Ingo F. WALTHER, Christiane FRICKE, Klaus HONNEF a Manfred SCHNECKENBURGER. *Umění 20. století*. Praha: Slovart, 2004, s. 840. ISBN 80-7209-521-8.
- SAUGOUT, Noëlle a Daniel ICHBIAH. *Život pro planetu Zemi: 365 tipů pro každodenní ekologický život*. Přeložila Karina MATĚJŮ, přeložila Markéta VAŇKOVÁ. Praha: Práh, 2009, 439 s. ISBN 978-80-7252-246-0.
- ŠŤASTNÁ, Jarmila a Martina VRBOVÁ-HYNKOVÁ. *Kam s nimi: jak správně třídit odpady a všechno, co s tím souvisí*. Praha: Česká televize, 2007, 117 s. Edice České televize. ISBN 978-80-85005-72-1.
- ZÁLEŠÁK, Jan. *Umění spolupráce*. Praha: Akademie výtvarných umění, 2011, 292 s., Edice VVP AVU. ISBN 978-80-210-5707-4.

Další zdroje

Internetové zdroje

- AUTOR ČT24. Divoký sny Jiřího Černického udělaly ze Stalina pec na chleba. *Česká televize* [online]. Praha, 2016 [cit. 2017-03-31].
Dostupné z: [http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/1673431-divoky-sny-jiriho-
cernickeho-udelaly-ze-stalina-pec-na-chleba](http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/1673431-divoky-sny-jiriho-cernickeho-udelaly-ze-stalina-pec-na-chleba)
- ARTSY EDITORIAL. *ARTSY* [online]. New York, 2017 [cit. 2017-03-30].
Dostupné z: [https://www.artsy.net/artwork/jean-tinguely-grosse-meta-maxi-maxi-
utopia](https://www.artsy.net/artwork/jean-tinguely-grosse-meta-maxi-maxi-utopia).
- ARTE POVERA. *TATE* [online]. [cit. 2017-04-09].
Dostupné z: <http://www.tate.org.uk/art/art-terms/a/arte-povera>
- ASSMANN *kontejnery a odpady: Upcyklace* [online]. Praha, 2015 [cit. 2017-03-29]. Dostupné z: [http://www.assmann.cz/blog-upcyklace-
detail-51](http://www.assmann.cz/blog-upcyklace-detail-51)
- AUJEZDSKÝ, Jiří. *UpCycling.cz* [online]. Praha [cit. 2017-03-29].
Dostupné z: <http://www.upcycling.cz/blog/historie-upcyklace/>
- BOROVIČKOVÁ, Zuzana. *Postmodernismus ve výtvarném umění* [online]. Praha, 2000 [cit. 2017-03-29].
Dostupné z: <http://web.sks.cz/prace/borovickova/postmoderna.htm>
- ČERNICKÝ, Jiří. SONY GARDEN 2000 – 2001. *Jiří Černický* [online]. [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://cernicky.com/cs/slow-tech/sony-garden/>
- BANZETOVÁ, Michaela. Vendula Chalánková. *Artlist: Centrum pro současné umění Praha* [online]. 2014 [cit. 2017-03-31].
Dostupné z: <http://www.artlist.cz/vendula-chalankova-5761/>
- CHALÁNKOVÁ, Vendula. 25: Happy Birthday Jeff Koons 2009. *Artlist: Centrum pro současné umění Praha* [online]. Praha, 2009 [cit. 2017-03-31].
Dostupné z: <http://www.artlist.cz/dila/25-5776/>
- *ARTMIX, Křištof Kintera*, Interview. In: ČT2, 29. 3. 2012,
Dostupné z: [http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/
10123096165-artmix/212562229000003/obsah/196796-kristof-kintera](http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10123096165-artmix/212562229000003/obsah/196796-kristof-kintera)
- HÁJEK, Václav. Kateřina Vincourová. *Artlist: Centrum pro současné umění Praha* [online]. Praha [cit. 2017-03-31].
Dostupné z: <http://www.artlist.cz/katerina-vincourova-328/>

- HOLÝ, Tomáš. Zakázali mi prodávat náušnice s Ibalginem, říká výtvarnice Chalánková. *Lidovky.cz* [online]. 2014 [cit. 2017-03-31].
Dostupné z: http://www.lidovky.cz/zakazali-mi-prodavat-nausnice-s-ibalginem-rika-vytvarnice-chalankova-12k-/design.aspx?c=A140526_090240_In-bydleni_toh
- HEŘMANOVÁ, Eva. Eklektismus. *Arts Lexikon* [online]. 2012 [cit. 2017-03-29].
Dostupné z: <http://www.artslexikon.cz//index.php?title=Eklektismus>
- IDNES.CZ a ČTK. In: *IDNES.cz* [online]. Praha, 2014 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: http://kultura.zpravy.idnes.cz/uklizecka-vyhodila-umeni-0hl-/vytvarne-umeni.aspx?c=A140220_114137_vytvarne-umeni_ob
- KATEŘINA VINCOUROVÁ: "KDYKOLIV SI ŘEKNEŠ.". PACHMANOVÁ, Martina. *FAIT GALLERY* [online]. 2016 [cit. 2017-03-31].
Dostupné z: <https://www.faitgallery.com/soucasne-a-planovane/events/139.html>
- KOLEČEK, Michal. Jiří Černický. *Artlist* [online]. [cit. 2017-03-31].
Dostupné z: <http://www.artlist.cz/jiri-cernicky-435/>
- KORECKÝ, David. Texty Divoký sny. *Jiří Černický* [online]. [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://cernicky.com/cs/wild-dreams-gallery-rudolfinum/text/>
- NEKVINDOVÁ, Terezie. Markéta Vaňková: Pravděpodobně na poli. *PLATO* [online]. [cit. 2017-03-31].
Dostupné z: <http://plato-ostrava.cz/vernissazmarketa-vankova-pravdepodobne-na-poli/>
- NEKVINDOVÁ, Terezie. Markéta Vaňková. *Artlist: Centrum pro současné umění Praha* [online]. Praha, 2015 [cit. 2017-03-31].
Dostupné z: <http://www.artlist.cz/marketa-vankova-2668/>
- MOTTÝL, Ivan. Buddha uctěný bonsajemi z pneumatik aneb PLATO se loučí s Gongem skrze dílo Markěty Vaňkové. *Ostravan.cz* [online]. 2016 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://www.ostravan.cz/34637/buddha-ucteny-bonsajemi-z-pneumatik-aneb-plato-se-louci-s-gongem-skrze-dilo-markety-vankove/>
- MOMA EDITORIAL. Pablo Picasso: She-Goat. *MoMA* [online]. New York, 2017 [cit. 2017-03-30].
Dostupné z: <https://www.moma.org/collection/works/81670?locale=en>
- *Oficiální webové stránky Jiřího Černického.* [online] 2017, [cit. 2017-03-31].
Dostupné z: <http://cernicky.com/cs/>

- *Oficiální webové stránky Kateřiny Šedé.*[online] 2017, [cit. 2017-03-31].
Dostupné z: www.katerinaseda.cz
- *Oficiální webové stránky Krištofa Kintery.*[online] 2017, [cit. 2017-03-31].
Dostupné z: <http://kristofkintera.com/>
- *Oficiální webové stránky Kateřiny Vincourové.*[online] 2017, [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://katerina-vincourova.net>
- *Oficiální webové stránky Venduly Chalánkové.*[online] 2017, [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://vendulachalankova.cz>
- PIKALOVÁ, Iva. ODPAD, Třídění odpadu pohledem práva: Nakládání s odpady. *AGROWEB: Profi Press, vydavatelství odborných časopisů* [online]. 2014 [cit. 2017-03-29].
Dostupné z: <http://odpady-online.cz/trideni-odpadu-pohledem-prava/>
- POSPISZYL, Tomáš. Velký galanterní příběh Kateřiny Vincourové. *LIDOVKY.CZ* [online]. 2011 [cit. 2017-03-31].
Dostupné z: http://www.lidovky.cz/velky-galanterni-pribeh-kateriny-vincourove-fn5-/kultura.aspx?c=A111216_145312_In_kultura_btt
- *Portréty, Věra Janoušková Interview.* In: ČT art, neděle 3. 7. 2016,
Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1185083644-portrety/305291310220005-vera-janouskova-socharka/>
- TROJAN, Jan. *Novinky.cz* [online]. Brno, 2003 [cit. 2017-03-30].
Dostupné z: <https://www.novinky.cz/kultura/9447-spoerri-vystavuje-v-dome-umeni.html>
- *Zákon č. 185/2001 Sb.: Zákon o odpadech a o změně některých dalších zákonů, § 3-5. In: 2001.*
Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-185>

Seznam obrázků

Obrázky v textu:

Seznam je řazen dle textové posloupnosti.

- Daniel Spoerri, *Kishkova snídane, č. 1*, (1960) [online].
Dostupné z: <https://ieate.files.wordpress.com/2011/08/danielspoerri.jpg?w=600>
- Arman: *Navršené konve z roku* (1961) [online].
Dostupné z: <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/originals/dc/0c/0b/dc0c0bf181ec69a25a05bd76b6c3a626.jpg>
- César Baldaccini, *Compression Coca-Cola* (1986) [online].
Dostupné z: <http://catalogue.drouot.com/images/perso/phare/LOT/124/17540/180.jpg>
- Kateřina Šedá, *Bezdomovec* (2000) [online].
Dostupné z: <http://www.katerinaseda.cz/images/photogallery/6610.jpg>
- Jiří Černický, *SONY GARDEN* (2000 – 2001) [online].
Dostupné z: <http://cernicky.com/wp-content/uploads/sonygarden.jpg>
- Jiří Černický, *Moderní minerály* (2015) [online].
Dostupné z: <http://cernicky.com/wp-content/uploads/5.-s%E2%80%A0-R5A3365-web-1-770x333.jpg>
- Kateřina Vincourová, *S péčí* (2016)- archiv autorky
- Vendula Chalánková, *Betlémy* (2001-2004) [online].
Dostupné z: <http://vendulachalankova.cz/item/betlemy-2001-2004/>
- Vendula Chalánková, *Gauč* (2008) [online].
Dostupné z: http://vendulachalankova.cz/wp-content/uploads/2008/05/Vendula_Chal%C3%A1nkov%C3%A1-gau%C4%8D2.jpg
- Krištof Kintera, *Homegrown n. 1* (2003) [online].
Dostupné z: <http://kristofkintera.com/img-work/homegrown-n1/homegrown-n1-1.jpg>
- Markéta Vaňková. *Objekt Na cestu* (2016) [online].
Dostupné z: <http://www.ostravan.cz/files/2016/09/Objekt-Na-cestu-535x356.jpg>
- Markéta Vaňková. *Objekt Na cestu* (2016) [online].
Dostupné z: <http://artalk.cz/wp-content/uploads/2016/12/04-1060x707.jpg>

Obrázky v přílohách:

- **Obr. 1:** Pablo Picasso: *Hlava ženy* (1909)[online].
Dostupné z: <http://pictify.saatchigallery.com/464783/head-of-a-woman-1909-bronze-sculpture-pablo-picasso>
- **Obr. 2:** Pablo Picasso: *She-Goat* (1950) [online].
Dostupné z: <https://www.moma.org/collection/works/81670?locale=en>
- **Obr. 3:** Marcel Duchamp: *Fontána* (1917) [online].
Dostupné z: http://farm9.staticflickr.com/8327/8389072135_74cc487a12.jpg
- **Obr. 4:** Jean Tinguely: *Grosse Méta-Maxi-Maxi-Utopia* (1987) [online].
Dostupné z: <http://img.myswitzerland.com/673718/407>
- **Obr. 5:** Daniel Spoerri: *Tableau piège*(1972) [online].
Dostupné z:
https://media.mutualart.com/Images/2009_07/06/0116/492282/ac4e8a9f-0d05-4cc1-bbed-cf5463462af5_g_570.Jpeg
- **Obr. 6:** Daniel Spoerri: *Instalace výstavy v Museo di Chiasso* (2015)
http://www.comune.modena.it/galleria/notizie/eat-art-in-trasformation/image/image_view_fullscreen
- **Obr. 7:** Arman, *Home sweet home* (1960) [online].
Dostupné z: <http://2.bp.blogspot.com/--aqAC483Fwo/UKuxSRyDwuI/AAAAAAAAACuI/WfnxRNuKFq4/s640/ARMANHome+sweet+home+1960+Accumulation+140x160x20cm.JPG>
- **Obr. 8:** Věra Janoušková, *Plotny, které dovařily* (2002) [online].
Dostupné z: http://abart-full.artarchiv.cz/obrazky/22610_0001.jp
- **Obr.: 9- 11:** Kateřina Šedá, *Bezdomovec* (2000) [online].
Dostupné z: <http://www.katerinaseda.cz/images/photogallery/6612.jpg>
- **Obr. 12:** Kateřina Vincourová, *Pryč* (2015), archiv autorky
- **Obr. 13:** Kateřina Vincourová *S podporou* (2015), archiv autorky
- **Obr. 14:** Vendula Chalánková, *Betlém ze série Vánoce znáte z TV reklamy* (2001), [online]. Dostupné z: <http://vendulachalankova.cz/wp-content/uploads/2001/05/betl%C3%A9m.jpg>
- **Obr. 15:** Vendula Chalánková, *Happy Birthday Jeff Koons* (2009), [online].
Dostupné z: http://vendulachalankova.cz/wp-content/uploads/2009/05/Vendula_Chal%C3%A1nkov%C3%A1-1.jpg

- **Obr. 16:** Krištof Kintera, *We´ve got the power!/Máme na to!* (2003), [online].
Dostupné z: <http://kristofkintera.com/img-work/we-got-power/we-got-power1.jpg>
- **Obr. 17:** Markéta Vaňková, *Pohled do instalace objektů v galerii PLATO* (2016), [online]. Dostupné z: <http://artalk.cz/wp-content/uploads/2016/12/MARK-%C3%ABTA-VA-%C3%A7KOV-%C3%BC-0233-1060x707.jpg>
- **Obr. 18:** *Svatba krásně a rychle* (2017), archiv autorky
- **Obr. 19:** *Rozdělení* (2016), archiv autorky
- **Obr. 20:** *Snídám müsli* (2016), archiv autorky
- **Obr. 21:** *Chlebák* (2017), archiv autorky
- **Obr. 22:** *Spolu sami* (2017), archiv autorky
- **Obr. 23:** *Městečko* (2017), archiv autorky
- **Obr. 24:** *Kuličková dráha* (2017), archiv autorky
- **Obr. 25:** *Zvířecí masky* (2016), archiv autorky
- **Obr. 26:** *Břicháček* (2017), archiv autorky

Přílohy
Obrázky:

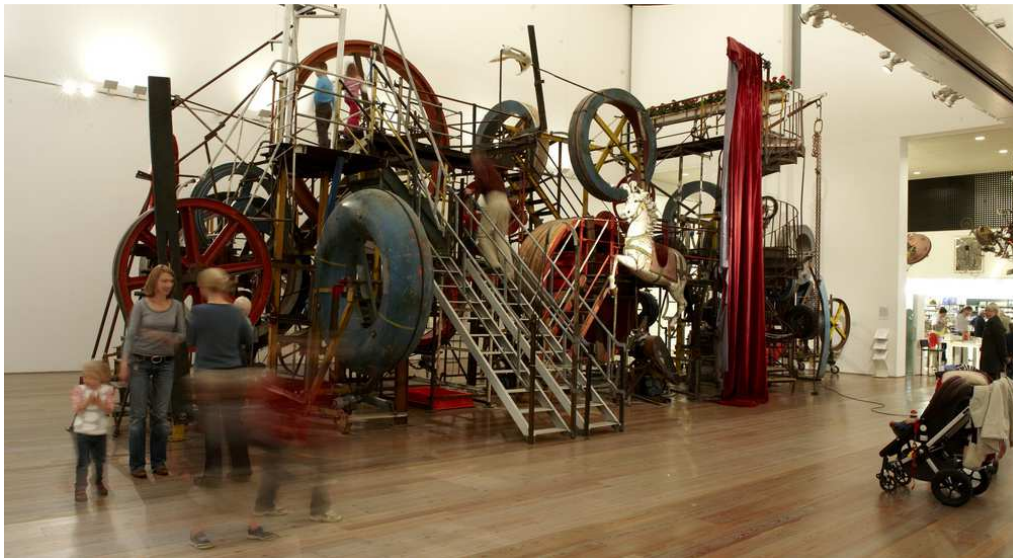
Obrázek 1 - Pablo Picasso: *Hlava ženy* (1909)

Obrázek 2 - Pablo Picasso: *She-Goat* (1950)

Obrázek 3 - Marcel Duchamp: *Fontána* (1917)

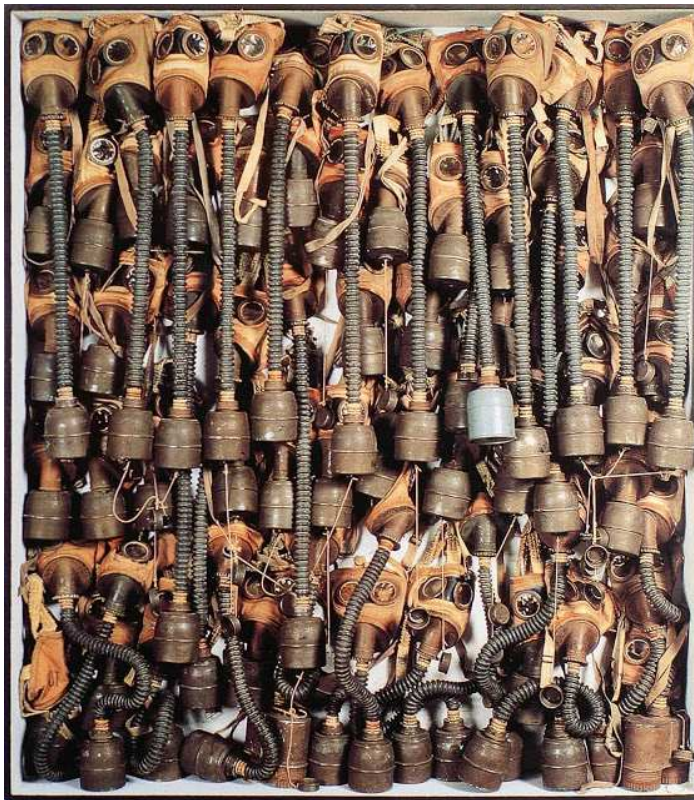
Obrázek 4 - Jean Tinguely: *Grosse Méta-Maxi-Maxi-Utopia* (1987)

Obrázek 5 - Daniel Spoerri: *Tableau piège* (1972)

Obrázek 6 - Daniel Spoerri: *Instalace výstavy v Museo di Chiasso* (2015)

Obrázek 7 - ARMAN, *Home sweet home* (1960)

Obrázek 8 - Věra Janoušková, *Plotny, které dovařily* (2002)

Obrázek 9 - Kateřina Šedá, *Bezdomovec* (2000)

Obrázek 10 - Kateřina Šedá, *Bezdomovec* (2000)

Obrázek 11 - Kateřina Šedá, *Bezdomovec* (2000)

Obrázek 12 - Kateřina Vincourová, *Pryč* (2015)

Obrázek 13 - Kateřina Vincourová, *S podporou* (2015)

Obrázek 14 - Vendula Chalánková, *Betlém ze série Vánoce znáte z TV reklamy* (2001)

Obrázek 15 - Vendula Chalánková, *Happy Birthday Jeff Koons* (2009)

Obrázek 16 - Krištof Kintera, *We've got the power!/ Máme na to!* (2003)

Obrázek 17 - Markéta Vaňková, *Pohled do instalace objektů v galerii PLATO* (2016)

Upcyklace ve vlastní tvorbě

Obrázek 18 - Svatba krásně a rychle (2017)

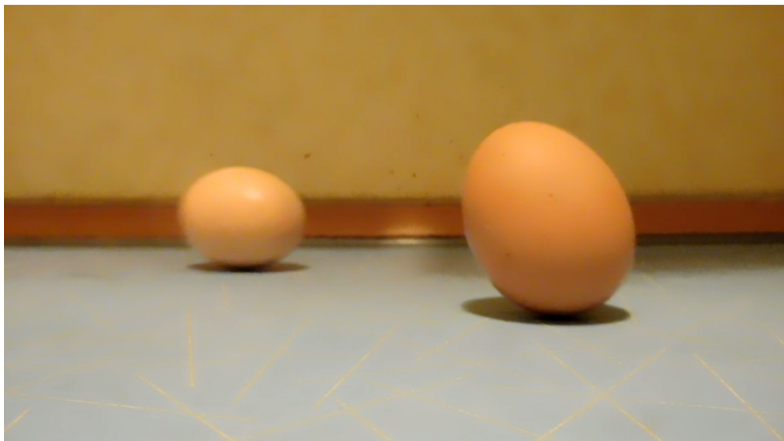
Obrázek 19 - Rozdělení (2016)

Obrázek 20 - *Snídám müsli* (2016)

Obrázek 21 - *Chlebák* (2017)

Obrázek 22 - *Spolu sami* (2017)

Náměty pro využití upcyklace ve výtvarné výchově:

Obrázek 23 - Městečko (2017)

Obrázek 24 - Kuličková dráha (2017)

Obrázek 25 - *Zvířecí masky* (2016)

Obrázek 26 - *Břicháček* (2017)